

EURÓPSKE SČÍTANIE ĽUDÍ BEZ DOMOVA PREŠOV 2025

VÝSLEDKY

EURÓPSKE SČÍTANIE ĽUDÍ BEZ DOMOVA V PREŠOVE 2025

Nadácia DEDO v spolupráci s Mestom Prešov
PREŠOV, 2026

Podakovanie

Touto cestou sa chceme poďakovať zúčastneným stranám:

- *Tímu z Mesta Prešov pod vedením Mgr. Evy Kakaščíkovej a Mgr. Matúša Fedora, za ich aktívne a angažované zapojenie sa do sčítania ako aj odhodlanie vylepšovať politiky mesta za účelom ukončovania a prevencie bezdomovectva*
- *Primátorovi mesta Prešov Ing. Františkovi Olhovi za jeho podporu v realizácii sčítania*
- *Koordinačnému tímu projektu z Katolíckej Univerzity v Leuvene za odborné a precízne projektové vedenie a jasnú komunikáciu pri príprave sčítania, ako aj pri čistení a spracovaní dát*
- *Organizáciám, ktoré sa v Prešove venujú pomoci ľuďom bez domova, za ich zapojenie sa do sčítania, a predovšetkým za ich dlhodobé nasadenie a vytrvalosť v ich práci s touto cieľovou skupinou*
- *Dobrovoľníkom a dobrovoľníčkam, ktorí výraznou mierou pomohli k realizácii sčítania v uliciach mesta Prešov*
- *Tímu z Inštitútu pre výskumu práce a rodiny MPSVR SR za zdieľanie ich skúseností a za pomoc pri riešení otázok ohľadom spracovania dát v slovenskom kontexte*

Obsah

Podakovanie.....	3
Obsah.....	4
Zoznam grafov.....	6
Zoznam tabuliek.....	7
Úvod.....	8
Hlavné zistenia.....	9
1. Metodika Európskeho sčítania ľudí bez domova.....	11
1.1 Kto bol sčítavaný?.....	11
1.2 Dotazník.....	12
1.3 Čistenie a spracovanie dát.....	14
1.4 Limity a menej pokryté skupiny.....	14
2. Lokálny kontext mesta Prešov.....	16
3. Proces prípravy a priebeh sčítania.....	17
3.1 Príprava sčítania.....	17
3.2 Priebeh sčítania.....	19
4. Výsledky sčítania ľudí bez domova v Prešove 2025.....	23
4.1 Počet sčítaných osôb.....	23
4.2 Základné demografické údaje.....	23
4.3 Kategórie bezdomovectva a bytovej núdze.....	25
4.4 Trvanie bezdomovectva.....	26
4.5 Stabilné bývanie počas života.....	27
4.6 Zloženie domácností.....	28
4.7 Vzdelanie.....	28
4.8 Gramotnosť.....	29
4.9 Zdravotný stav.....	30
4.10 Posledná návšteva všeobecného lekára.....	31
4.11 Prítomnosť pomáhajúcej osoby.....	32
4.12 Príčiny bezdomovectva.....	33
4.13 Sebahodnotenie bytovej situácie.....	34
4.12 Lokality sčítania v teréne.....	35

5. Vybrané skupiny sčítaných osôb a ich porovnaní.....	37
5.1 Porovnanie mužov a žien	37
5.2 Porovnanie skupín ETHOS Light.....	39
5.3 Charakteristiky vybraných zraniteľných skupín.....	44
5.4 Porovnanie vekových skupín	47
6. Navrhované riešenia	49
.....	51
Záver.....	51

Zoznam grafov

Graf 1: Veková kategória	24
Graf 2: Rodové rozloženie respondentov	24
Graf 3: Typ bývania respondentov podľa vekovej kategórie (v %)	26
Graf 4: Trvanie bezdomovectva	27
Graf 5: Mali ste niekedy stabilné bývanie?	27
Graf 6: Zloženie domácnosti	28
Graf 7: Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	29
Graf 8: Gramotnosť	29
Graf 9: Zdravotný stav	30
Graf 10: Dlhodobé fyzické problémy	31
Graf 11: Dlhodobé psychické problémy	31
Graf 12: Posledná návšteva všeobecného lekára	32
Graf 13: Prítomnosť pomáhajúcej osoby/osôb	33
Graf 14: Príčiny straty stabilného bývania	34
Graf 15: Považujete sa za človeka bez domova?	34
Graf 16: Považujete sa za človeka v bytovej núdzi?	35

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Európska typológia bezdomovectva ETHOS Light	12
Tabuľka 2: Kategórie bezdomovectva (dospelí respondenti a partneri)	25
Tabuľka 3: Porovnanie mužov a žien	38
Tabuľka 4: Porovnanie skupín ETHOS Light (v %)	42
Tabuľka 5: Počet detí v jednotlivých kategóriách ETHOS Light	46
Tabuľka 6: Porovnanie vekových skupín	47

Úvod

Bezdomovectvo a bytová núdza predstavujú komplexný sociálny problém, ktorý zasahuje rôzne skupiny obyvateľstva a má významné sociálne, ekonomické aj zdravotné dôsledky. Pre tvorbu efektívnych politík a služieb zameraných na riešenie tejto situácie je nevyhnutné disponovať údajmi o rozsahu bezdomovectva, jeho formách a charakteristikách skupín, ktorých sa týka.

V októbri 2025 sa v meste Prešov uskutočnilo historicky prvé systematické sčítanie ľudí bez domova a osôb v bytovej núdzi. Mesto sa týmto zapojilo do medzinárodného projektu European Homelessness Counts, ktorý bol koordinovaný Katolíckou univerzitou v Leuvene (KU Leuven) a realizovaný v spolupráci s ďalšími 34 európskymi mestami. Cieľom projektu bolo vytvoriť porovnateľnú metodiku mapovania bezdomovectva a zároveň podporiť mestá pri získavaní presnejších dát pre plánovanie sociálnych politík.

Sčítanie bolo realizované prostredníctvom tzv. point-in-time count, teda zberu údajov viazaného na konkrétny časový bod. V rámci zberu dát boli identifikované osoby nachádzajúce sa v rôznych formách bezdomovectva a bytovej núdže podľa európskej typológie ETHOS Light, ktorá zahŕňa nielen osoby prespávajúce bez prístrešia alebo využívajúce služby pre ľudí bez domova, ale aj osoby žijúce v neštandardnom alebo nestabilnom bývaní.

Samotné sčítanie v Prešove bolo realizované v spolupráci mesta Prešov a Nadácie DEDO. Do realizácie sa zapojili zamestnanci mesta, pracovníci sociálnych služieb, odborníci a dobrovoľníci. Zber údajov prebiehal v službách pre ľudí bez domova aj priamo v teréne, čo umožnilo zachytiť rôzne skupiny osôb nachádzajúcich sa v situácii bezdomovectva.

Cieľom tejto správy je priniesť základný prehľad o minimálnom rozsahu bezdomovectva v meste Prešov, charakteristikách sčítaných osôb a faktoroch, ktoré súvisia so stratou stabilného bývania. Zároveň je cieľom prispieť k lepšiemu porozumeniu situácie ľudí bez domova na miestnej úrovni a poskytnúť podklady pre ďalšie plánovanie najmä sociálnych a zdravotných služieb, politík bývania, či preventívnych opatrení v oblasti straty bývania.

Hlavné zistenia

- V Prešove bolo sčítaných 801 ľudí bez domova alebo v bytovej núdzi. V tomto počte sú zahrnutí respondenti, ktorí priamo odpovedali na otázky (359), ich partneri (42) a deti, ktoré žijú v rovnakých podmienkach (267), a taktiež aj osoby, ktoré sa nemohli alebo nechceli prieskumu priamo zúčastniť (133).
- U osôb, ktoré sa nemohli alebo nechceli prieskumu zúčastniť, bola využitá tzv. metóda headcount - boli zozbierané iba základné údaje z pozorovania anketárov, pre účely merania rozsahu bezdomovectva.
- Najväčšiu skupinu tvoria osoby žijúce v dočasnom ubytovaní pre ľudí bez domova, napr. v útulkoch či zariadeniach núdzového bývania (35,7%). Druhou najväčšou skupinou sú osoby v neštandardnom bývaní (27,9 %). Menšiu, no stále výraznú skupinu tvoria ľudia prespávajúci v nocľahárňach (13,5 %) a na verejných priestranstvách (12,7 %). Najmenej zastúpené sú osoby žijúce prechodne u známych (9,0 %) a v inštitúciách (1,3 %).
- 84,91 % osôb nemá stabilné bývanie už viac ako 1 rok, čo znamená, že žijú v chronickom bezdomovectve. Spomedzi všetkých cieľových skupín sú najčastejšie v chronickom bezdomovectve osoby žijúce v neformálnom bývaní (až 95,2 % z nich je v tejto situácii dlhšie ako 1 rok).
- 61,8 % respondentov nemá stabilné bývanie už viac ako 5 rokov, a 35,9 % nemalo stabilné bývanie nikdy.
- Najčastejšia veková skupina sčítaných osôb bola: 30 - 49 rokov (33,4 %). Druhou najväčšou bola skupina 50 - 64 rokov (28,3 %).
- Pohlavie: 62,4 % sčítaných boli muži a 37,6 % boli ženy
- Minimálne 160 detí (59,9 %) sú druhou generáciou žijúcou v bezdomovectve (ich rodičia nikdy nemali stabilné bývanie)
- 98 detí žije v situácii bezdomovectva s rodičmi, ktorí majú navyše aj dlhodobé zdravotné problémy (fyzické, psychické alebo kombinácia)
- Hlavné individuálne príčiny bezdomovectva boli rodinné problémy (54,0 %), finančné dôvody (48,2 %) a vystažovanie/ukončenie nájmu (22,8 %), pričom väčšinou ide o kombináciu viacerých príčin.
- Zloženie domácnosti: respondenti žijú najčastejšie sami (45,4 %) alebo s partnerom/kou a deťmi (26,9 %). 7,5 % žije s partnerom bez detí, a 6,2 % sú osamelí rodičia.
- Približne $\frac{3}{4}$ ľudí prespávajúcich bez prístrešia alebo v nocľahárni žijú sami
- 44,6 % respondentov uviedlo, že majú aspoň jeden dlhodobý zdravotný problém (fyzický alebo psychický), alebo bolesť/zranenie, ktoré im sťažuje fungovanie

- Spomedzi dospelých bolo 133 takých, ktorí nemohli alebo odmietli participovať na sčítaní
- Kategória neštandardné bývanie má v Prešove podobu najmä neistého konvenčného bývania v mestských/sociálnych nájomných bytoch. V týchto bytovkách boli sčítaní najzraniteľnejší ľudia, ktorí sú najviac ohrození stratou bývania a bývajú bez nájomného vzťahu alebo sú v preplnených domácnostiach.
- Takmer štvrtina (23,7 %) sa nemá na koho spoľahnúť v prípade núdze
- Prespávanie bez prístrešia je u mužov 3-krát častejšie ako u žien
- Zdravotný stav ako jedna z príčin bezdomovectva bol u mužov 3 - krát častejší ako u žien
- 52 % respondentov sa považuje za ľudí bez domova. Spomedzi tých, čo sa nepovažujú za ľudí bez domova, 67,2 % uviedlo, že sa považuje za ľudí v bytovej núdzi.
- S rastúcim vekom sa výrazne zvyšuje aj výskyt zdravotných problémov.
- Bezdomovectvo žien je menej viditeľné - častejšie využívajú dočasné bývanie u známych alebo v zariadeniach. Muži sú naopak častejšie bez prístrešia alebo v nocľahárňach, majú viac zdravotných problémov a menej vyhľadávajú lekársku pomoc.
- Domáce násilie ako príčina bezdomovectva je u žien 4-krát častejšie ako u mužov
- Ľudia bez prístrešia sú najzraniteľnejšou skupinou: najčastejšie žijú sami, majú najhorší zdravotný stav, najslabší kontakt so zdravotnou starostlivosťou a najčastejšie sa nemajú na koho obrátiť v prípade núdze.

1. Metodika Európskeho sčítania ľudí bez domova

V rámci projektu Európske sčítanie ľudí bez domova (European Homelessness Counts) bola aplikovaná jednotná, medzinárodne harmonizovaná metodika zberu a spracovania dát. Metodický rámec bol vypracovaný odborným tímom Katolíckej Univerzity v Leuvene, ktorý zabezpečil štandardizáciu dotazníka, kategorizácie bezdomovectva a postupu pri zbere údajov.

Zapojené mestá mali možnosť výberu z viacerých metodických modulov v závislosti od možností lokálneho mapovania. Nadácia DEDO v spolupráci s mestom Prešov si zvolili tzv. Komplexný modul (Comprehensive module), ktorý predstavuje najrozsiahlejší variant sčítania, a zahŕňa všetky kategórie bezdomovectva a bytovej núdze. V rámci tohto modulu bolo realizované sčítanie v zariadeniach, v teréne a taktiež bola využitá metóda headcount pre čo najpresnejšie zachytenie rozsahu bezdomovectva. Po konzultácii s KU LEUVEN boli do celkového počtu zahrnutí aj partneri respondentov, o ktorých boli zaznamenané základné údaje.

Na elimináciu duplicitných záznamov bol každému respondentovi pridelený anonymný kód, vytvorený kombináciou vybraných písmen z mena a priezviska a číslíc z dátumu narodenia. Tento kód zároveň neumožňoval spätnú identifikáciu konkrétnej osoby.

V rámci metódy headcount boli zo strany KU LEUVEN formulované otázky z pozorovania. Ku nim boli doplnené otázky o konkrétnej lokalite v rámci Prešova a o termíne vyplnenia dotazníka.

Z časového hľadiska išlo o tzv. point-in-time count, teda sčítanie realizované v presne vymedzenom referenčnom čase. Zisťovanie sa vzťahovalo na konkrétnu noc a zachytávalo situáciu osôb bez domova práve v tomto časovom bode, nie za dlhšie obdobie.

1.1 Kto bol sčítavaný?

Východiskom pre vymedzenie foriem bezdomovectva bola Európska typológia bezdomovectva ETHOS Light (European Typology of Homelessness and Housing Exclusion), ktorá bola zavedená v roku 2007 a v súčasnosti je široko využívaná v

rámci rôznych výskumov, sčítaní a mapovaní v oblasti bezdomovectva a bytovej núdze. Jednotlivé kategórie ETHOS Light sú špecifikované v tabuľke č. 1.

Tabuľka 1: Európska typológia bezdomovectva ETHOS Light¹

Kategória bezdomovectva	Popis
ETHOS Light 1	Osoby prespávajúce na verejných priestranstvách (napr. na ulici, v parku, stane/aute...)
ETHOS Light 2	Osoby prespávajúce v nocľahárňach (t.j. cez deň musia odísť)
ETHOS Light 3	Osoby v dočasných formách ubytovania pre ľudí bez domova, napr. útulkoch/zariadeniach núdzového bývania, domovoch na polceste (ubytovanie počas dňa aj noci)...
ETHOS Light 4	Osoby žijúce v inštitúciách, ako napríklad vo väzení či v nemocnici, ak po prepustení z nich nemajú stabilné bývanie, do ktorého by mohli ísť
ETHOS Light 5	Osoby žijúce v neštandardnom bývaní (chatky, prístrešky, preplnené domácnosti, bývanie bez nájomnej zmluvy...)
ETHOS Light 6	Osoby prechodne bývajúce u známych, z dôvodu absencie vlastného stabilného bývania.

1.2 Dotazník

Zber dát prebiehal prostredníctvom štandardizovaného dotazníka Survey+, pripraveného v súlade s oficiálnou metodikou European Homelessness Counts a zároveň doplneného o niekoľko otázok navrhnutých lokálnymi zúčastnenými stranami.

Hlavná časť dotazníka obsahovala:

- povinné otázky jednotné pre všetky zapojené mestá,
- nepovinné otázky rozširujúce základný rozsah informácií,
- doplňujúce otázky formulované v spolupráci s mestom Prešov a potvrdené KU LEUVEN

Medzi doplňujúce otázky patrili najmä:

- najvyššie dosiahnuté vzdelanie podľa klasifikácie ISCED,
- subjektívne hodnotenie zdravotného stavu,
- informácia o poslednej návšteve lekára,
- gramotnosť,
- prítomnosť pomocnej osoby,
- otázka trvalého pobytu v meste Prešov,

¹ Zdroj: FEANTSA (2007): ETHOS Light typology: <https://www.feantsa.org/files/Home/ETHOS/PDFS/ETHOS-Light.pdf>

- subjektívne vnímanie vlastnej situácie bezdomovectva alebo bytovej núdze,

Dotazníky boli vyplňané v papierovej aj elektronickej podobe, pričom obe formy boli dostupné v rámci sčítania realizovaného v teréne aj v službách. Väčšina služieb uprednostnila papierové dotazníky, keďže ich považovala za komfortnejšie a praktickejšie pre klientov aj zamestnancov. Napriek tomu sa objavili aj výnimky - niektoré služby využili elektronickú formu alebo kombinovali obe možnosti v závislosti od preferencie klientov. V prípade terénneho zberu dát bola voľba formy dotazníka ponechaná na dobrovoľníkov. Každý z nich mal k dispozícii papierové dotazníky, avšak časť dobrovoľníkov dala prednosť elektronickému zberu. Táto flexibilita sa v praxi ukázala ako vhodné riešenie. Na elektronický zber dát bola využitá platforma LimeSurvey, ktorá zabezpečila bezpečný zber aj prenos údajov. Papierové dotazníky boli po ukončení zberu dát následne prepísané do elektronickej podoby, čím vznikol jednotný dataset pripravený na ďalšie spracovanie a analýzu.

Pozorovacia časť

V rámci sčítania v teréne bola súčasťou dotazníka aj tzv. pozorovacia časť, využívaná pre metódu headcount. Tá umožnila zaznamenať jednotlivca aj v prípadoch, keď nebolo možné uskutočniť plnohodnotný rozhovor, napríklad ak osoba v danej chvíli spala alebo rozhovor odmietla.

Pozorovacia časť dotazníka obsahovala:

- zónu alebo časť mesta, kde bola osoba zaznamenaná,
- typ lokality (napr. verejný priestor, zastávka, opustená budova a pod.),
- fázu sčítania (denná alebo nočná),
- informáciu o tom, či bola osoba sama alebo v skupine,
- odhadované pohlavie,
- odhadovanú vekovú kategóriu.

Ak bolo možné realizovať rozhovor, dotazník vyplňal vyškolený anketár spolu s respondentom. Tento spôsob administrácie znižoval záťaž respondenta a zároveň minimalizoval riziko nesprávne vyplnených údajov.

Ochrana údajov a etický rámec

Osobitná pozornosť bola venovaná ochrane súkromia a etickému prístupu. Počas zberu dát:

- neboli zbierané priame identifikačné údaje,
- bol použitý anonymný identifikátor vytvorený kombináciou vybraných znakov mena, priezviska, mesiaca a roku narodenia,
- anketári boli poučení, že nesmú manipulovať s osobnými dokladmi respondentov,
- účasť bola plne dobrovoľná,

- respondent mohol rozhovor kedykoľvek ukončiť alebo odmietnuť odpoveď na konkrétnu otázku.

Anketári boli školení v oblasti empatickej komunikácie, rešpektovania dôstojnosti respondentov a jasného vysvetlenia účelu zberu dát. Zároveň bolo zdôraznené, že účasť na sčítaní nezakladá nárok na okamžité poskytnutie bývania alebo inej služby, aby sa predišlo vzniku nesplniteľných očakávaní zo strany respondentov.

1.3 Čistenie a spracovanie dát

Proces čistenia a spracovania dát bol realizovaný v niekoľkých krokoch pod vedením KU LEUVEN s cieľom zabezpečiť čo najvyššiu kvalitu a konzistentnosť zozbieraných údajov. V prvej fáze prebehlo zadávanie papierových dotazníkov do systému LimeSurvey. V prípade nejednoznačných alebo neúplných odpovedí boli vykonané potrebné úpravy, napríklad korekcia nesprávne zaradených kategórií podľa metodiky ETHOS Light.

Po ukončení zberu dát nasledovalo systematické čistenie datasetu. Tento proces zahŕňal odstránenie testovacích a prázdnych dotazníkov, identifikáciu a opravu nesprávne zakódovaných odpovedí, kontrolu logickej konzistentnosti medzi jednotlivými premennými a úpravu identifikátorov záznamov. Zároveň prebehla kontrola duplicit v dátach, keďže v niektorých prípadoch mohlo dôjsť k viacnásobnému zaznamenaniu tej istej osoby. Duplicitné záznamy boli identifikované na základe anonymného identifikátora zloženého z niekoľkých znakov z mena, priezviska, mesiaca a roku narodenia.

1.4 Limity a menej pokryté skupiny

Keďže ide o pilotný zber dát, je potrebné zohľadniť aj jeho limity. Vzhľadom na aplikáciu prístupu point-in-time count respondenti uvádzali miesto prespania počas referenčnej noci (piatok 10. 10. 2025). Sčítanie prebiehalo v rámci jedného týždňa s cieľom minimalizovať riziko viacnásobného započítania tej istej osoby a obmedziť možné evidenčné nepresnosti. Tento metodický prístup však poskytuje momentový obraz situácie a prirodzene lepšie zachytáva osoby v dlhodobom, resp. chronickom bezdomovectve. Naopak, osoby so skúsenosťou krátkodobého alebo epizodického bezdomovectva môžu zostať podhodnotené, keďže sa nemusia nachádzať v stave bytovej núdze práve v dobe sčítania.

Osobitnú výzvu predstavuje aj zachytenie niektorých špecifických skupín, najmä kategórií ETHOS Light 4 a 6. Kategória ETHOS Light 4 zahŕňa osoby nachádzajúce sa v inštitúciách (napr. zdravotníckych alebo nápravných zariadeniach), ktoré po

ukončení pobytu nemajú zabezpečené bývanie. Ich identifikácia je limitovaná legislatívnymi požiadavkami na ochranu osobných údajov, ako aj organizačnými a kapacitnými možnosťami jednotlivých zariadení. V Prešove boli realizované stretnutia so zástupcami inštitúcií - nemocnicou, väznicou a CDR avšak z uvedených dôvodov sa nakoniec sčítania zúčastnilo iba CDR. Kategória ETHOS Light 6 predstavuje osoby dočasne prespávajúce u príbuzných alebo známych z dôvodu straty vlastného bývania. Táto forma bytovej núdze je metodicky ťažko zachytiteľná bez plošného zisťovania na úrovni domácností alebo využitia detailných administratívnych dát.

Z uvedených dôvodov je potrebné výsledky interpretovať **ako minimálny identifikovaný rozsah bezdomovectva v meste**, pričom skutočný počet osôb v niektorých kategóriách môže byť vyšší.

2. Lokálny kontext mesta Prešov

Prešov je tretím najväčším mestom Slovenska s počtom obyvateľov² 84 824 a prirodzeným centrom regiónu s významnou administratívnou, sociálnou a ekonomickou funkciou. Rovnako ako iné mestá, aj Prešov čelí výzvam spojeným s nedostupnosťou bývania, rastúcimi nákladmi na život a prehlbujúcimi sa sociálnymi nerovnosťami.

Na území mesta pôsobí viacero organizácií, ktoré poskytujú služby ľuďom bez domova alebo v bytovej núdzi. Medzi ne patria viaceré útulky pre jednotlivcov a rodiny v kríze, nocľaháreň, zariadenie núdzového bývania pre ženy - obeť domáceho násillia, domovy na polceste a ambulantné sociálne služby. Tieto služby primárne pokrývajú kategórie ETHOS Light 1-3, zatiaľ čo osoby v kategóriách 5 a 6 sú oslovované najmä prostredníctvom komunitných a terénnych služieb realizovaných mestom a neverejnými poskytovateľmi. Kategória ETHOS Light 4 je dlhodobou ťažkou zachytiteľná najmä z dôvodu ochrany osobných údajov v inštitúciách. Systém sociálneho bývania je zároveň kapacitne obmedzený a nepokrýva potreby všetkých ľudí zo zraniteľných skupín. V Prešove sa podľa oficiálnych údajov³ nachádza 545 sociálnych nájomných bytov, čo predstavuje 1,6 % z celkového počtu bytov v meste². Pre získanie mestského nájomného bytu žiadateľ nesmie byť vlastníkom inej nehnuteľnosti na bývanie ani iného mestského nájomného bytu, nesmie mať dlhy voči mestu a je potrebné preukázať príjem za posledných 6 mesiacov.

Európske sčítanie ľudí bez domova 2025 predstavovalo prvý koordinovaný pokus o systematické zmapovanie bezdomovectva v Prešove. Do zberu údajov sa zapojili všetky kľúčové služby a mesto aktívne spolupracovalo pri organizácii a logistike.

---

² Štatistický Úrad Slovenskej Republiky: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021: <https://www.scitanie.sk/>

³ Mesto Prešov: https://www.presovreal.sk/sprava_mestskych_bytov/

3. Proces prípravy a priebeh sčítania

3.1 Príprava sčítania

Príprava sčítania prebiehala počas 9+ mesiacov a bola založená na úzkej spolupráci medzi mestom Prešov, Nadáciou DEDO a zapojenými organizáciami poskytujúcimi sociálne služby. V úvodnej fáze bol vytvorený lokálny koordinačný tím zložený zo zástupcov mesta Prešov a Nadácie DEDO, ktorý pravidelne komunikoval prostredníctvom pracovných stretnutí, online konzultácií a zdieľaných dokumentov.

Úvodné stretnutie

Úvodné stretnutie (kick-off meeting) koordinačného tímu so zúčastnenými stranami sa konalo 26. mája 2025 v priestoroch mesta Prešov. Okrem výskumného partnera, poskytovateľov služieb a zástupcov oddelenia sociálnych vecí mesta sa na úvodnom stretnutí zúčastnil aj zástupca primátora, ktorý formálne vyjadril záujem mesta o túto iniciatívu. Najskôr bola predstavená iniciatíva „European Homelessness Count“. Nasledovalo vysvetlenie kategórií ETHOS Light a časový plán prípravnej fázy spolu s harmonogramom samotného sčítania, vrátane sčítania v zariadeniach a sčítania na ulici. Taktiež bol predstavený dotazník a boli zdieľané poznatky z minuloročných skúseností. Stretnutie bolo zakončené časom vyhradeným na diskusiu a na návrhy doplňujúcich otázok do dotazníka.

Komunikácia s organizáciami

Do prípravy a realizácie sčítania boli aktívne zapojené všetky kľúčové organizácie pracujúce s ľuďmi bez domova v Prešove:

1. Gréckokatolícka Charita Prešov (útulok, nocľaháreň a denné centrum)
2. DORKA n.o. (útulok pre rodiny s deťmi)
3. Červený kríž Prešov (jedáleň, sociálne poradenstvo)
4. Relevant, n.o. (domov na polceste, podpora samostatného bývania)
5. Mymamy (intervenčné centrum)
6. Komunitné centrum Tehelňa
7. Arcidiecézna charita Košice, pobočka Prešov (materiálna pomoc a sociálne poradenstvo)
8. CDR Prešov (Centrum pre rodiny s deťmi)
9. Človek v ohrození, n.o. (program sociálnej integrácie)
10. Podaj ďalej, o.z (materiálna pomoc, sociálne poradenstvo)

11. D-partner (domov na polceste)
12. Narnia, o.z.

S každou zapojenou organizáciou prebehli individuálne konzultácie, počas ktorých boli dohodnuté konkrétne okolnosti ich zapojenia, preferovaná forma zberu dát (papierová alebo elektronická), odhadovaný počet respondentov a potreba podpory zo strany dobrovoľníkov. Na základe týchto vstupov bol finalizovaný dotazník Survey+, ktorý okrem povinných otázok obsahoval aj doplňujúce otázky reflektujúce miestny kontext.

Príprava mapy

Ďalšou súčasťou prípravy bola príprava mapy s lokalitami, kde sa tieto osoby najčastejšie nachádzajú. V období od mája do septembra 2025 boli od zástupcov mesta, mestskej polície a miestnych sociálnych pracovníkov zozbierané lokality, kde je najväčšia pravdepodobnosť, že sa osoby bez domova budú nachádzať. Zozbierané boli aj informácie o približnom čase, kedy sa zdržiavajú na týchto miestach, s cieľom naplánovať dennú aj nočnú fázu sčítania osôb v teréne. Po zozbieraní informácií o lokalitách boli vytvorené dve mapy (jedna pre dennú a jedna pre nočnú fázu), ktoré obsahujú tieto kľúčové lokality ako body na mape, a na základe toho bolo mesto rozdelené do zón podľa týchto bodov. Mapy s lokalitami aj zónami boli vytvorené pomocou webovej aplikácie Google Maps, čo umožnilo následné zdieľanie linku anketárom a zobrazenie mapy v teréne.

Nábor a komunikácia s dobrovoľníkmi

Dôležitou aktivitou počas prípravy sčítania bola komunikácia smerom k verejnosti a oslovenie dobrovoľníkov. Dotazník na registráciu dobrovoľníkov bol zdieľaný spolu s informáciami o sčítaní na oficiálnej webovej stránke mesta Prešov⁴, ako aj v ďalších médiách. Dobrovoľníci získali potrebné informácie prostredníctvom e-mailov a taktiež formou školení. Počas prípravy boli realizované tri školenia pre anketárov:

1. Školenie pre zamestnancov mesta Prešov a sociálnych služieb v gescii mesta
2. Školenie pre organizácie, ktoré realizovali sčítanie
3. Školenie pre dobrovoľníkov na hlavný sčítací deň

Na každom zo školení boli predstavené informácie o projekte a cieľových skupinách, pokyny pre komunikáciu s respondentmi, ako aj celý dotazník a všetky otázky a možnosti odpovedí, čo zabezpečilo pripravenosť všetkých dobrovoľníkov a uľahčilo tak realizáciu sčítania. Anketárom boli taktiež poskytnuté nahrávky zo školení, dotazníky a GDPR dokumenty. Výrazným pozitívom bolo, že mnohí

---

⁴ Mesto Prešov (4.9.2025): Európske sčítanie ľudí bez domova v Prešove <https://www.presov.sk/europske-scitanie-ludi-bez-domova-v-presove-oznam/mid/311356/.html>

z dobrovoľníkov boli buď profesionáli pracujúci s ľuďmi bez domova, alebo študenti odborov relevantných pre prácu so zraniteľnými skupinami.

Potvrdenia na dopravu a sčítanie na stanici

Primátor mesta Prešov zabezpečil pre všetkých dobrovoľníkov bezplatnú mestskú hromadnú dopravu počas dňa realizácie sčítania. Zároveň boli vopred kontaktované vedenia hlavnej železničnej a autobusovej stanice s cieľom informovať ich o plánovanom pohybe dobrovoľníkov a realizácii prieskumných rozhovorov v ich priestoroch. Oba subjekty vyjadrili s uvedenou aktivitou súhlas.

3.2 Priebeh sčítania

Sčítanie prebiehalo počas týždňa 6.10. - 10.10.2025, pričom hlavným sčítacím dňom bol symbolicky 10.10.2025, ktorý je zároveň medzinárodným dňom ľudí bez domova. Keďže cieľom bolo získať čo najpresnejšie dáta, prieskum prebiehal v dvoch formách – v organizáciách a v teréne (v uliciach mesta Prešov).

Sčítanie v organizáciách

Sčítanie v organizáciách prebiehalo počas celého sčítacieho týždňa 6.-10.10.2025. Do sčítania boli zapojené všetky hlavné organizácie v Prešove poskytujúce sociálne služby ľuďom bez domova a v bytovej núdzi, ako napríklad útulky, nocľaháreň, zariadenia núdzového bývania, ale aj ambulantné služby a ďalšie.

Dotazníky s klientmi vyplňali predovšetkým interní pracovníci týchto zariadení, ktorí majú dlhodobý kontakt s cieľovou skupinou. Vo štvrtok 9. októbra prebehlo sčítanie v troch väčších organizáciách za účasti dobrovoľníkov - profesionálov. Išlo o komunitné centrum pri bytovkách so sociálnymi bytmi, útulok a nízkoprahové denné centrum, kde vzhľadom na kapacitné obmedzenia nebolo možné zabezpečiť realizáciu sčítania výlučne vlastnými zamestnancami. Zamestnanci týchto organizácií zabezpečovali koordináciu a hladký priebeh sčítania, zatiaľ čo dobrovoľníci realizovali výskumné rozhovory s klientmi. Dotazníky boli administrované formou rozhovoru, pri ktorom anketár, prípadne dvojica anketárov, kládli respondentovi otázky a súčasne zaznamenávali jeho odpovede.

Sčítanie v teréne

Sčítanie v teréne prebiehalo priamo v uliciach mesta Prešov a na vopred identifikovaných lokalitách dňa 10. 10. 2025. Realizované bolo v dvoch fázach - v dennom čase (9:00 - 16:00 hod.) a vo večerných hodinách (18:00 - 22:00 hod.).

V ranných hodinách v deň sčítania prebehla registrácia dobrovoľníkov v administratívnych priestoroch mesta, distribúcia potrebných materiálov a spoločný brífing. Počas neho boli účastníkom poskytnuté základné informácie a organizačné

pokyny týkajúce sa priebehu terénneho zberu dát. Následne boli anketári rozdelení do 15 skupín, pričom každej skupine bola pridelená konkrétna zóna.

Skupiny boli zložené z dobrovoľníkov a koordinátorov, pričom koordinátori boli odborníkmi so skúsenosťami v práci s osobami zo zraniteľných skupín a zároveň boli vopred oboznámení s charakteristikami pridelenej zóny a kľúčových lokalít. Ranného brífingu sa zúčastnil aj primátor mesta Prešov, ktorý vyjadril oficiálnu podporu tejto iniciatíve a symbolicky otvoril samotné sčítanie ľudí bez domova v teréne. Každá skupina mala k dispozícii papierovú mapu svojej zóny, ako aj QR kód s prístupom k online mape a elektronickému dotazníku, čo umožnilo flexibilný zber dát priamo v teréne.

Pre večernú fázu sčítania bolo mesto rozdelené do šiestich zón. Anketári sa opäť stretli v priestoroch mesta Prešov, kde prebehol krátky brífing s organizačnými informáciami a pokynmi. Na večernom sčítaní sa už podieľali takmer výlučne profesionáli so skúsenosťami s prácou so zraniteľnými skupinami. V niektorých prípadoch boli tímy posilnené aj o príslušníkov mestskej polície a členov miestnych dobrovoľných pátracích tímov.

Samotné vyplňanie dotazníkov v teréne prebiehalo spravidla v dvojiciach; po získaní potrebných skúseností niektorí anketári realizovali rozhovory aj samostatne. V rámci jednotlivých zón sa však tímy pohybovali koordinovane a zostávali v kontakte. Všetkým anketárom boli poskytnuté telefónne kontakty na koordinátorov sčítania pre prípad otázok týkajúcich sa dotazníka alebo organizácie práce v teréne.

S cieľom zabezpečiť maximálny komfort a ochranu respondentov boli anketári inštruovaní o potrebe dodržiavania princípov dobrovoľnosti a anonymity sčítania. Účasť na prieskume bola plne dobrovoľná, pričom respondenti mali možnosť odmietnuť odpoveď na ktorúkoľvek otázku alebo sčítanie kedykoľvek prerušiť či ukončiť. V súlade s požiadavkami na ochranu osobných údajov sa pri tvorbe anonymných identifikačných kódov nezisťovali celé mená a priezviská, ale iba vopred definované písmená podľa metodiky. Anketári boli zároveň poučení o povinnosti zachovávať mlčanlivosť a zabezpečiť dôvernosť všetkých získaných údajov, ktoré nesmeli byť ďalej zdieľané ani prístupňované tretím stranám.

Spätná väzba

Po sčítaní ľudí bez domova sa 12. decembra 2026 uskutočnilo online stretnutie so zástupcami mesta a poskytovateľmi služieb, zamerané na získanie spätnej väzby k organizácii a priebehu sčítania. Počas tohto stretnutia, ako aj počas samotného sčítania neboli zaznamenané žiadne komplikácie či problémy. Zástupcovia mesta uviedli, že dostali pozitívnu spätnú väzbu k celkovému priebehu sčítania, pričom bol osobitne ocenený aj prístup anketárov, empatia a ich komunikačné zručnosti.

Poskytovatelia služieb taktiež vyjadrili pozitívnu skúsenosť zo strany zamestnancov aj klientov. Jedinou identifikovanou výzvou bolo počasie počas sčítania v teréne - chladné a daždivé podmienky v niektorých prípadoch mierne skomplikovali proces vyplňovania dotazníkov.

4. Výsledky sčítania ľudí bez domova v Prešove 2025

4.1 Počet sčítaných osôb

Počas Európskeho sčítania ľudí bez domova v Prešove bolo sčítaných spolu **801 osôb**. Tento počet zahŕňa osoby žijúce v rôznych formách bezdomovectva podľa Európskej typológie **ETHOS Light**. Sú tu teda zahrnuté aj osoby žijúce bez strechy, v zariadeniach pre ľudí bez domova ako sú nocľahárne a útulky, ale taktiež v nevyhovujúcom bývaní, vrátane preplnených domácností, alebo ľudia bývajúci dočasne u známych z dôvodu absencie vlastného stabilného bývania.

Z celkového počtu 801 sčítaných osôb bolo 133 takých, ktorí nemohli alebo nechceli odpovedať na otázky, preto bola využitá tzv. metodika headcount, kedy boli zaznamenané údaje z pozorovania anketárov za účelom merania rozsahu bezdomovectva. Taktiež medzi nimi bolo 42 partnerov respondentov, o ktorých respondenti uviedli, že žijú spolu s nimi v rovnakej bytovej situácii a zároveň bol zaznamenaný ich anonymný kód. V rámci celkového počtu sčítaných sa nachádzalo 267 neplnoletých detí, ktoré boli sčítané spolu s rodičmi.

Metodologická poznámka k interpretácii údajov

V grafoch sú uvedené vždy počty respondentov, ktorí odpovedali na danú otázku, resp. pri otázkach o veku a type bývania sú zahrnuté aj odpovede o partneroch od respondentov. Tieto čísla sa môžu líšiť, pretože všetky otázky boli dobrovoľné, respondent mohol rozhovor kedykoľvek ukončiť.

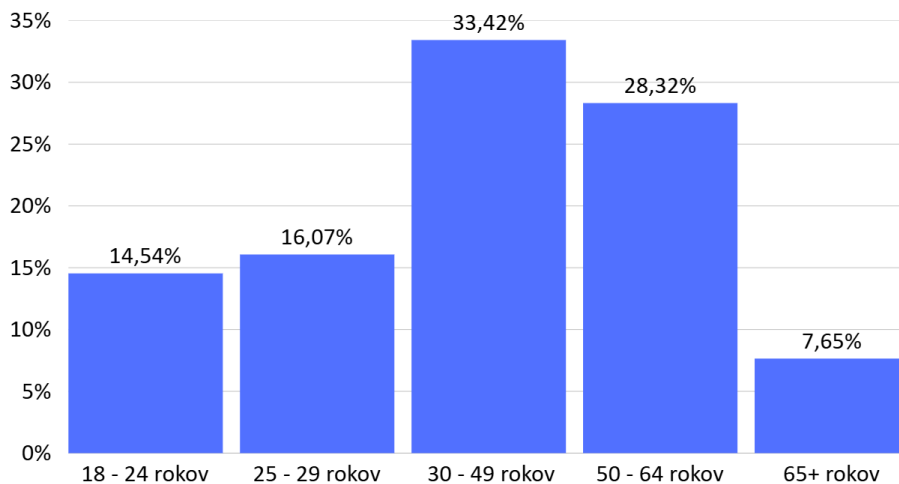
4.2 Základné demografické údaje

Veková kategória

Čo sa týka veku respondentov, najmladší respondent mal 18 rokov a najstarší 89 rokov. Najpočetnejšia veková kategória boli respondenti od 30-49 rokov (33,4 %), nasledovala veková kategória 50-64 rokov (28,3 %), potom ľudia vo veku 25-29

rokov (16,1 %). Menej zastúpená bola skupina 18-24 rokov (14,5 %), a skupina s najmenším počtom respondentov bola 65+ rokov (7,7 %).

Graf 1: Veková kategória

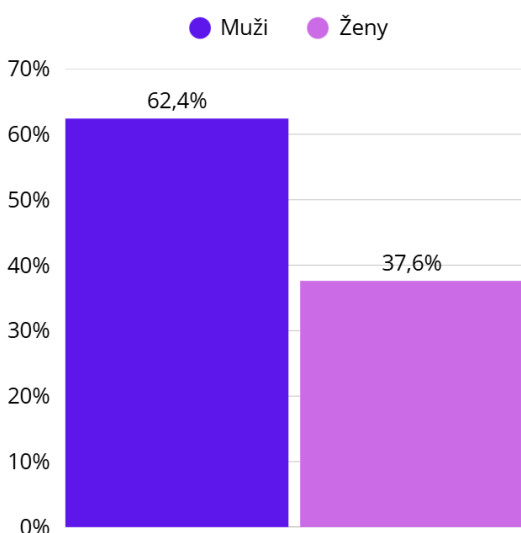

N = 392

Rod

Čo sa týka rodu, medzi sčítanými prevažovali muži, ktorých bolo 62,4 % spomedzi respondentov. Zvyšných 37,6 % odpovedajúcich boli ženy.

Graf 2: Rodové rozloženie respondentov

N = 359

Občianstvo

Spomedzi 359 respondentov, ktorí odpovedali na otázku o občianstve, takmer všetci (98,6 %) uviedli, že majú slovenské občianstvo. Jeden respondent uviedol, že má občianstvo iné ako slovenské v rámci EÚ, a jeden respondent mal občianstvo mimo EÚ. U troch respondentov bola zaznamenaná odpoveď "Neviem/neodpovedal/a".

Trvalý pobyt

Spomedzi 359 odpovedajúcich, väčšina (59,1 %) uviedla, že majú trvalý pobyt v Prešove. 38,4 % respondentov uviedlo, že majú trvalý pobyt mimo Prešova a zvyšných 2,5 % na túto otázku nevedelo odpovedať.

Krajina narodenia

Spomedzi 359 odpovedajúcich 97,2 % uviedlo, že sa narodili na Slovensku. Spomedzi zvyšných odpovedajúcich bolo 1,1 % respondentov narodených v Českej republike, a taktiež 1,1 % na Ukrajine, 0,3 % respondentov uviedlo ako krajinu svojho narodenia Poľsko, a zvyšných 0,3 % na túto otázku označili odpoveď "Neviem/nechcem odpovedať".

4.3 Kategórie bezdomovectva a bytovej núdze

V nasledujúcej tabuľke sú zahrnutí respondenti, ktorí priamo odpovedali na otázku o type bývania, a zároveň aj ich partneri, ktorí bývajú v rovnakých podmienkach. Najväčší podiel sčítaných osôb spadol do kategórie ETHOS Light 3 (35,7 %), nasledovala kategória ETHOS Light 5 (27,9 %), ďalej ETHOS Light 2 (13,5 %) a ETHOS Light 1 (12,7 %). Menej zastúpené boli kategórie ETHOS Light 4 a 6. Tieto údaje nezahŕňajú deti, o ktorých respondenti uviedli, že s nimi žijú v rovnakých podmienkach, ani osoby sčítané na základe pozorovania metódou headcount. Podrobnejšie informácie o počtoch detí v jednotlivých formách bezdomovectva sú uvedené v kapitole 5.3.

Tabuľka 2: Kategórie bezdomovectva (dospelí respondenti a partneri)

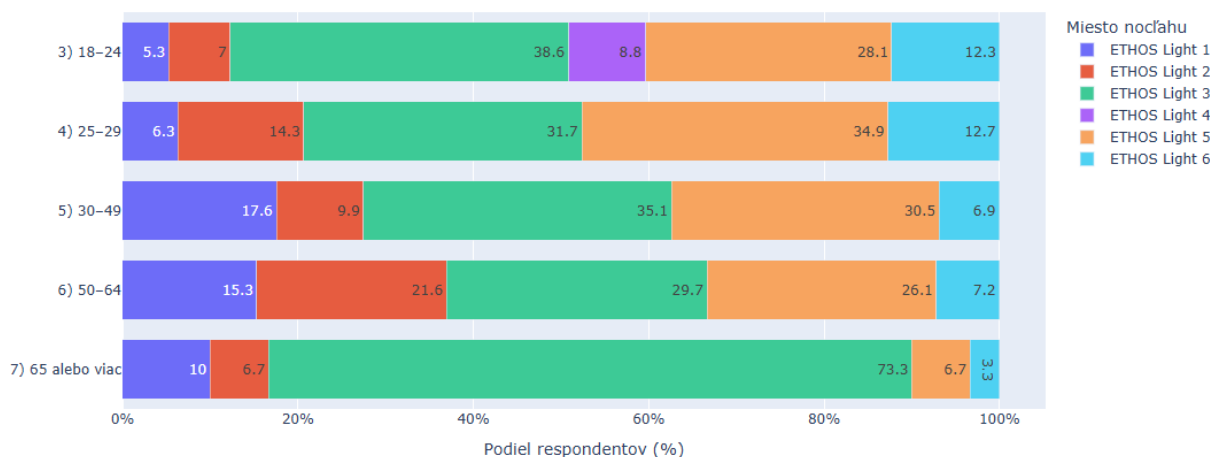
Kategória bezdomovectva	Počet dospelých	Percento z počtu dospelých
ETHOS Light 1: osoby prespávajúce na verejných priestranstvách	51	12,7 %
ETHOS Light 2: osoby prespávajúce v noclahárňach	54	13,5 %
ETHOS Light 3: osoby v dočasných formách ubytovania pre ľudí bez domova, napr. útulkoch/zariadeniach núdzového bývania, domovoch na polceste...	143	35,7%

ETHOS Light 4: osoby žijúce v inštitúciách	5	1,3 %
ETHOS Light 5: osoby žijúce v neštandardnom bývaní	112	27,9 %
ETHOS Light 6: osoby prechodne bývajúce u známych, z dôvodu absencie vlastného stabilného bývania.	36	9,0 %
Spolu	401	100,0 %

Typ bývania podľa vekovej kategórie respondentov

Na nasledujúcom grafe je možné vidieť rozdelenie typov bývania pre každú vekovú kategóriu spomedzi respondentov. Vekové skupiny od 18-24 rokov, 30-49 rokov, 50-64 rokov a 65 a viac rokov boli respondenti najčastejšie v ETHOS Light 3 (v dočasných ubytovacích zariadeniach pre ľudí bez domova). U vekovej kategórie 25-29 rokov bolo najčastejšie ETHOS Light 5 (nevyhovujúce bývanie).

Graf 3: Typ bývania respondentov podľa vekovej kategórie (v %)

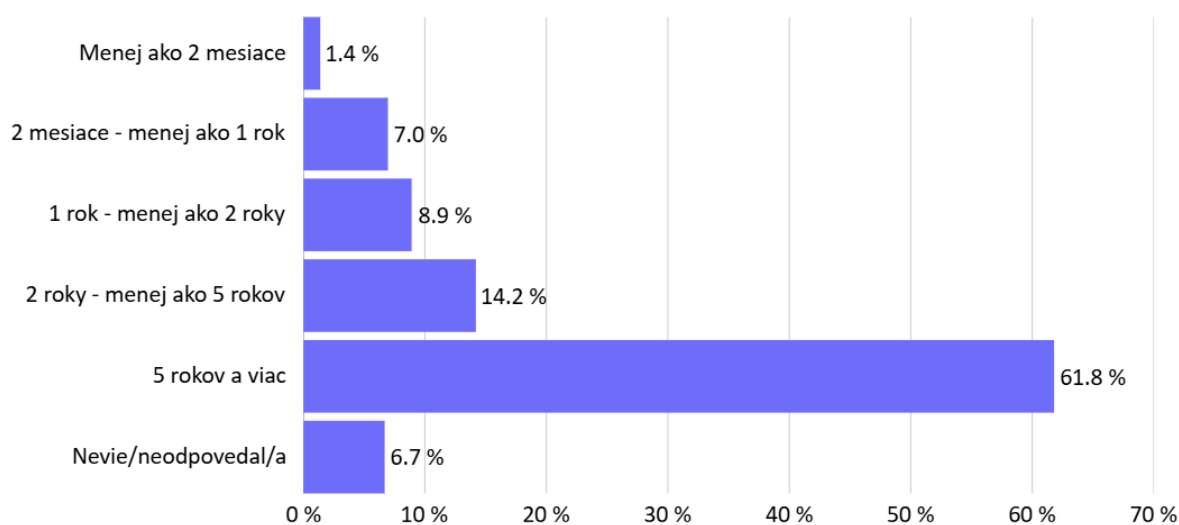

N = 392

4.4 Trvanie bezdomovectva

V tejto otázke sme sa pýtali, ako dlho už respondent nemá vlastné stabilné bývanie, teda vlastný alebo prenajatý byt či dom. Spomedzi odpovedajúcich, pomerne výrazná skupina, teda 61,8 %, odpovedalo, že sa nachádzajú v tejto situácii bezdomovectva a bytovej núdze 5 a viac rokov. 14,2 % uviedlo 2 až 5 rokov, 8,9 % respondentov uviedlo odpoveď 1 až 2 roky. Zo získaných údajov vyplýva, že až 84,9 % respondentov sa nachádza v situácii bezdomovectva viac ako 1 rok, čo poukazuje na vysoký podiel chronického bezdomovectva.

Graf 4: Trvanie bezdomovectva

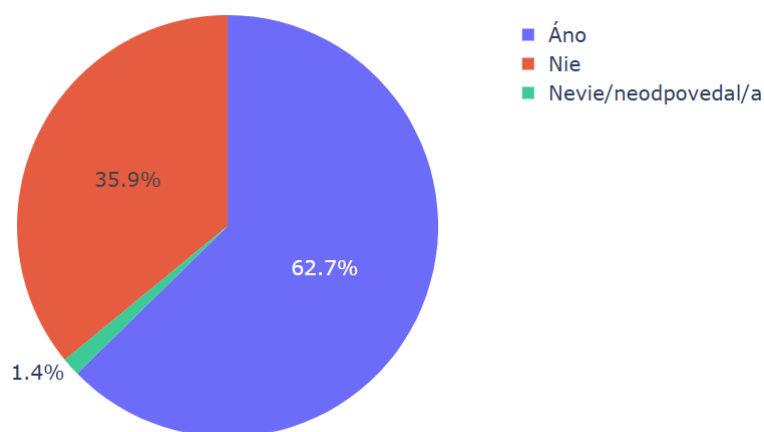

N = 359

4.5 Stabilné bývanie počas života

Až 35,9 % respondentov uviedlo, že nikdy nemali vlastné stabilné bývanie (vlastný alebo prenajatý byt či dom). Spomedzi ostatných 62,7 % uviedlo, že stabilné bývanie niekedy mali, a 1,4 % uviedlo, že nevedia alebo nechcú odpovedať.

Graf 5: Mali ste niekedy stabilné bývanie?

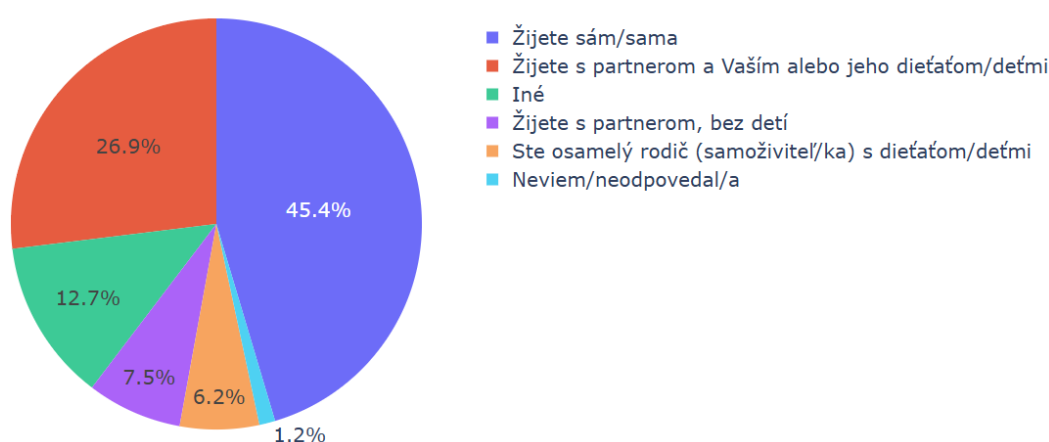

N = 359

4.6 Zloženie domácností

Ludia bez domova v Prešove žijú najčastejšie sami (45,4 %). Druhou najväčšou skupinou boli respondenti, ktorí žijú s partnerom a deťmi (26,9 %). Ďalších 12,7 % uviedlo odpoveď "Iné", kde boli najčastejšie uvedené odpovede ako "Mnohopočetná domácnosť" alebo "S kamarátom/mi". Ďalšou kategóriou boli osoby, ktoré uviedli odpoveď "Žijete s partnerom, bez detí" (7,5 %).

Graf 6: Zloženie domácnosti

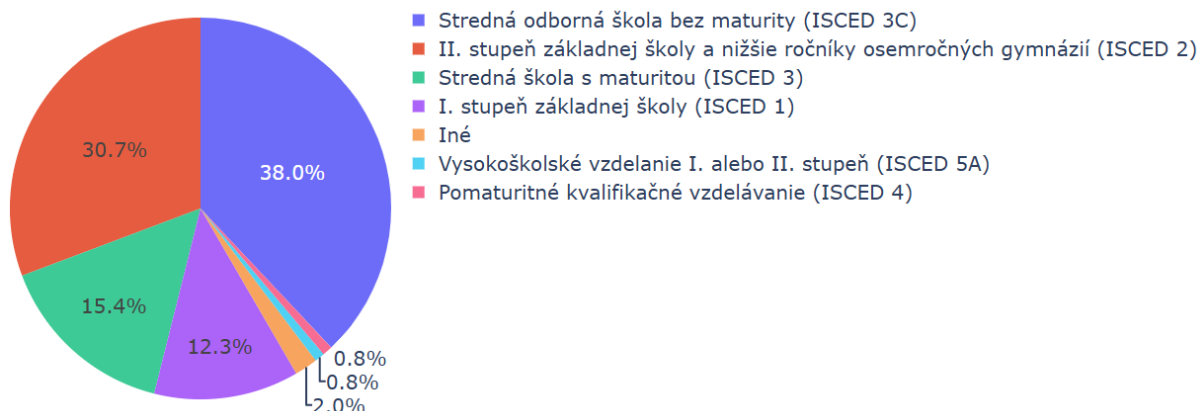

N = 401

4.7 Vzdelanie

Najviac respondentov uviedlo, že má absolvovanú strednú školu bez maturity (38,0 %). Druhou najväčšou skupinou boli respondenti, ktorí majú ukončený II. stupeň základnej školy alebo nižšie ročníky osemročných gymnázií (30,7 %). Počas realizácie rozhovorov však mohol nastať istý prienik medzi tými dvoma skupinami, keď respondent začal študovať na strednej škole, avšak ju nedokončil, a teda nemá maturitu, avšak bola označená možnosť stredná škola bez maturity. Čo sa týka ďalších typov vzdelania, 15,4 % respondentov uviedlo, že majú ukončenú strednú školu s maturitou. 12,3 % respondentov má najvyššie ukončené vzdelanie I. stupeň základnej školy. 2,0 % respondentov má ukončený iný typ vzdelania.

Graf 7: Najvyššie dosiahnuté vzdelanie

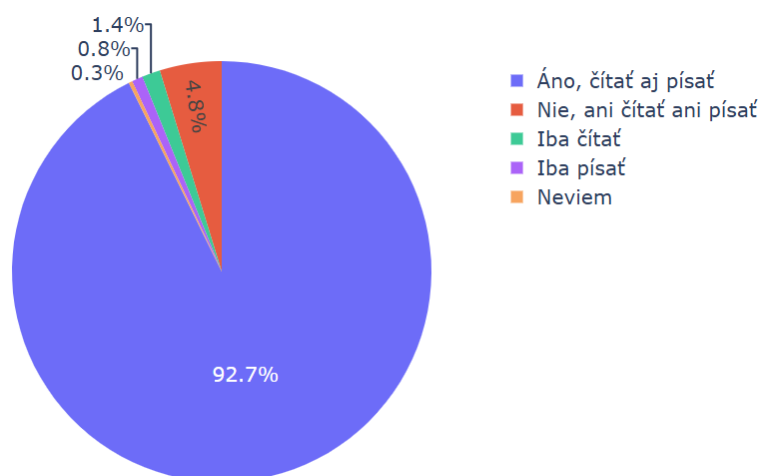

N = 358

4.8 Gramotnosť

Takmer všetci respondenti (92,7 %) uviedli, že vedia čítať aj písať. 4,7 % nevie ani čítať ani písať. 1,4 % odpovedajúcich uviedlo, že vedia iba čítať. Zvyšní respondenti buď vedia iba písať (0,8 %), alebo nevedeli, prípadne nechceli odpovedať na túto otázku (1,1 %).

Graf 8: Gramotnosť

N = 356

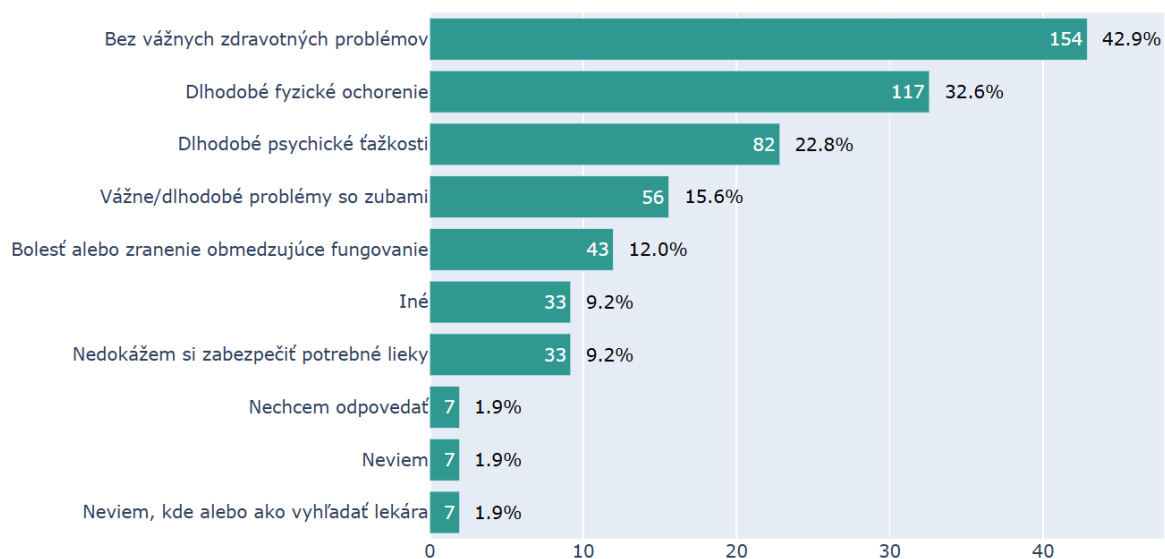
4.9 Zdravotný stav

V otázke ohľadom zdravotného stavu bolo možné označiť viacero možností. Graf zobrazuje subjektívne hodnotenie zdravotného stavu respondentov podľa jednotlivých zvolených kategórií. 42,9 % respondentov uvádza, že sa cítia celkovo v poriadku a nemajú vážne zdravotné problémy. Zároveň však významná časť respondentov poukazuje na dlhodobé zdravotné ťažkosti – 32,6 % má dlhodobé fyzické ochorenie (napr. cukrovku, astmu či vysoký krvný tlak) a 22,8 % uvádza dlhodobé psychické ťažkosti, ako sú úzkosti, depresia, stres alebo závislosti. Celkovo 44,6 % respondentov uviedlo, že majú aspoň jeden dlhodobý zdravotný problém.

Ďalšie zdravotné problémy sa týkajú najmä zubného zdravia, pričom 15,6 % respondentov má dlhodobé alebo vážne problémy so zubami. Bolesť alebo zranenia, ktoré sťažujú každodenné fungovanie, uvádza 12,0 % respondentov. Takmer desatina respondentov (9,2 %) potrebuje lieky, no nedokáže si ich zabezpečiť, a 1,9 % uvádza, že potrebuje lekársku pomoc, ale nevie, kde alebo ako ju získať.

Menší podiel odpovedí tvorili iné zdravotné problémy (9,2 %) kde boli uvedené väčšinou konkrétnejšie opisy vyššie uvedených kategórií, prípadne respondenti, ktorí na otázku nechceli odpovedať (1,9 %) alebo uviedli, že nevedia (1,9 %). Výsledky poukazujú na výraznú mieru zdravotných ťažkostí v sledovanej skupine, najmä v oblasti dlhodobých fyzických a psychických problémov, ako aj na bariéry v prístupe k zdravotnej starostlivosti.

Graf 9: Zdravotný stav

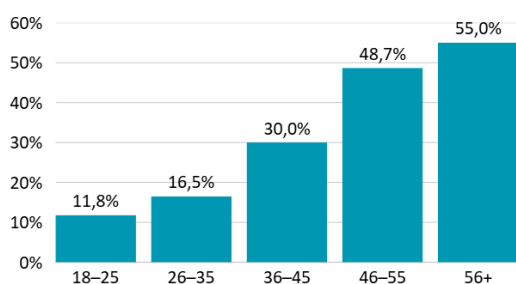

N = 359

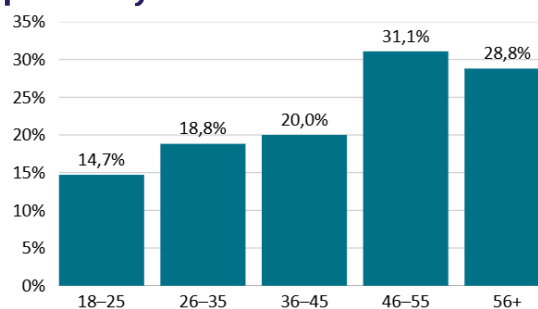
Zdravotný stav respondentov podľa veku

Na nasledujúcich grafoch je možné vidieť, že zdravotný stav respondentov výrazne súvisí s vekom. V prvom grafe sa nachádza percentuálny výskyt dlhodobých fyzických ochorení u jednotlivých vekových kategórií, a v druhom percentuálny výskyt dlhodobých psychických ochorení. Na oboch grafoch je počet respondentov v jednotlivých vekových skupinách nasledovný (zľava): 68, 85, 50, 74, 80 (spolu 357).

Graf 10: Dlhodobé fyzické problémy

Graf 11: Dlhodobé psychické problémy

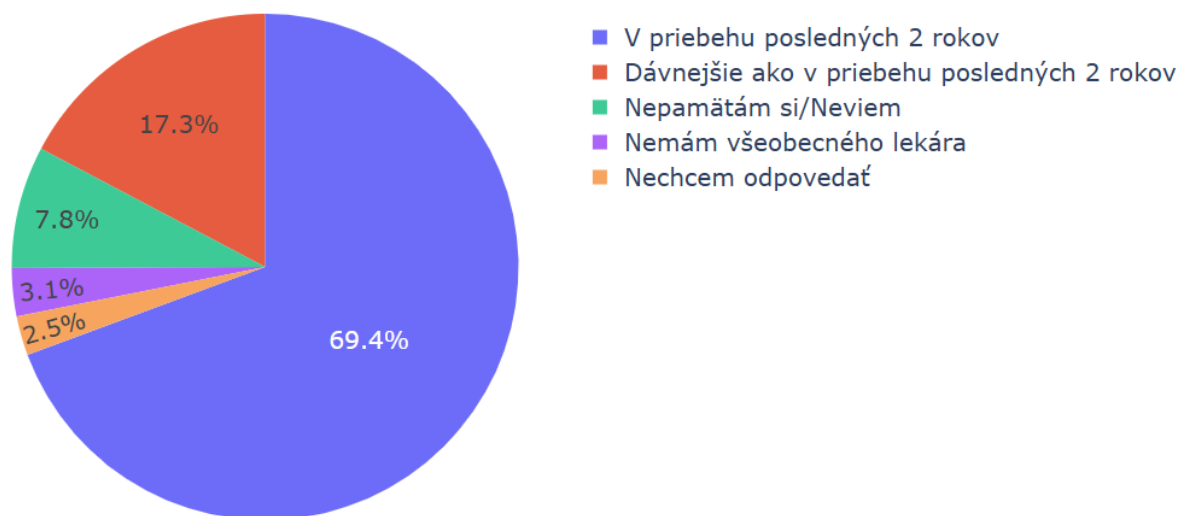

4.10 Posledná návšteva všeobecného lekára

Väčšina opýtaných má aspoň základný kontakt so všeobecnou zdravotnou starostlivosťou, keďže 69,4 % respondentov uviedlo, že všeobecného lekára navštívili v priebehu posledných dvoch rokov.

Na druhej strane, 17,3 % respondentov uviedlo, že naposledy navštívili všeobecného lekára pred viac ako dvoma rokmi, čo môže poukazovať na rôzne bariéry prístupu k zdravotnej starostlivosti, napríklad zlé skúsenosti, alebo finančné, administratívne či iné prekážky. Ďalšia skupina respondentov (7,8 %) nedokázala presne určiť, kedy všeobecného lekára navštívila naposledy. Menší podiel opýtaných, konkrétne 2,5 %, sa rozhodol na túto otázku neodpovedať. Tieto výsledky poukazujú na nerovnomerný prístup k všeobecnej zdravotnej starostlivosti a naznačujú potrebu cielenej podpory pre osoby, ktoré sú zo systému zdravotnej starostlivosti čiastočne alebo úplne vylúčené.

Graf 12: Posledná návšteva všeobecného lekára

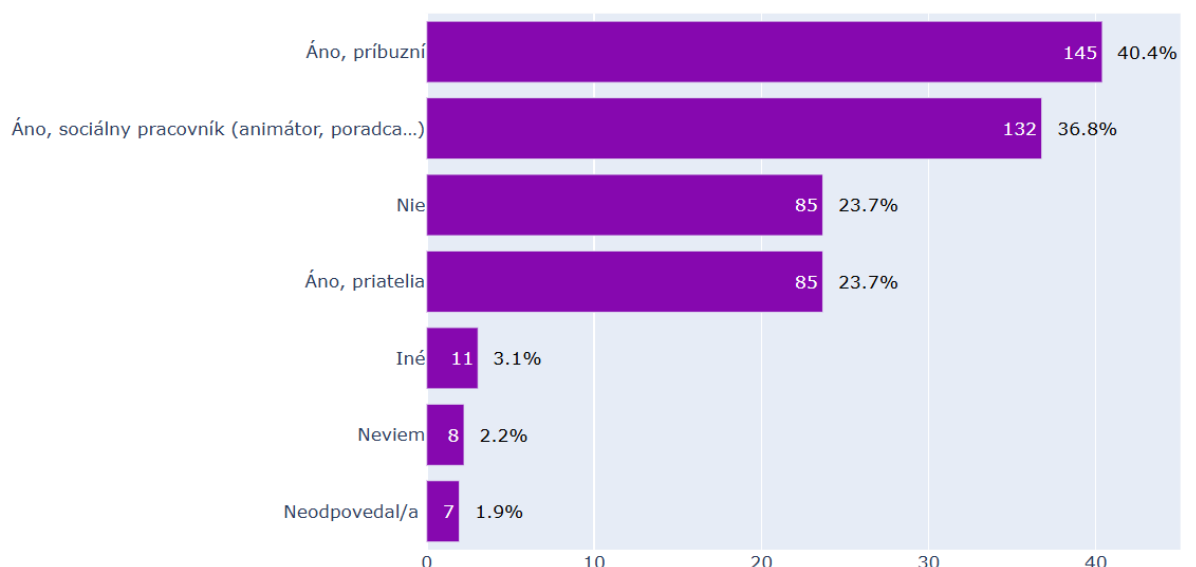

N = 359

4.11 Prítomnosť pomáhajúcej osoby

Táto otázka bola zameraná na zisťovanie, či respondenti majú niekoho, na koho sa môžu obrátiť v prípade núdze. Na túto otázku bolo možné označiť viaceré odpovedí. Najčastejšie respondenti uvádzali príbuzných (40,4 %), nasledujúc sociálnym pracovníkom, animátorom alebo poradcom (36,8 %). Takmer štvrtina respondentov (23,7 %) uviedla, že sa môže obrátiť na priateľov. Rovnaký podiel však odpovedal, že nemá nikoho, na koho by sa mohol v núdzi obrátiť. Menší podiel odpovedí tvorila odpoveď „Iné“ (3,1 %) a respondenti, ktorí na otázku nevedeli odpovedať (2,2 %) alebo uviedli, že nechceli odpovedať (1,9 %). Graf poukazuje na význam rodinných vzťahov a sociálnych poradcov ako zdrojov podpory, ale zároveň aj na relatívne vysoký podiel osôb bez dostupnej opornej osoby.

Graf 13: Prítomnosť pomáhajúcej osoby/osôb

N = 359

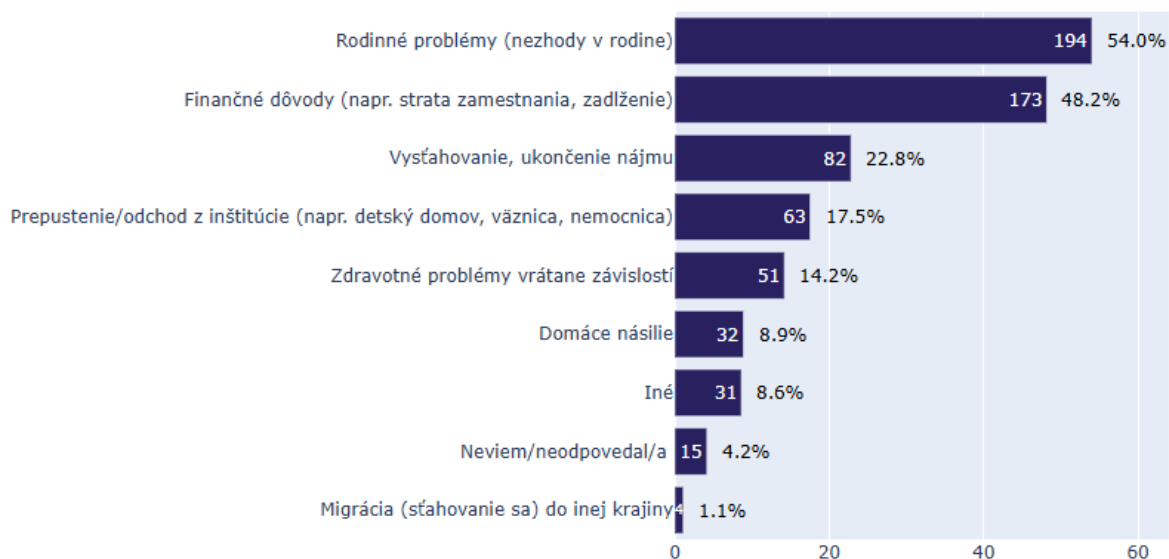
4.12 Príčiny bezdomovectva

V tejto otázke sme sa respondentov pýtali na individuálne príčiny, ktoré podľa nich viedli k strate ich stabilného bývania. Najčastejšie uvádzaným dôvodom boli rodinné problémy, ako sú nezhody v rodine, ktoré označilo 54,0 % respondentov. Významnú úlohu zohrávali aj finančné dôvody, napríklad strata zamestnania alebo zadlženie, ktoré uviedlo 48,2 % respondentov.

Ďalšími častými individuálnymi príčinami boli vysťahovanie alebo ukončenie nájmu (22,8 %) a prepustenie či odchod z inštitúcie, ako je detský domov, väznica alebo nemocnica (17,5 %). Zdravotné problémy vrátane závislostí uviedlo 14,2 % respondentov, zatiaľ čo domáce násilie bolo príčinou straty bývania u 8,9 % respondentov.

Menší podiel respondentov označil iné dôvody (8,6 %) alebo nevedel, prípadne neodpovedal (4,2 %). Migrácia, teda sťahovanie sa do inej krajiny, bola medzi dôvodmi straty bývania uvedená najmenej často (1,1 %). Výsledky poukazujú na to, že strata bývania je vo väčšine prípadov dôsledkom kombinácie rôznych faktorov, pričom významnú úlohu zohrávajú aj systémové zlyhania, nedostatočná podpora v kritických životných situáciách, či nedostupnosť bývania a služieb.

Graf 14: Príčiny straty stabilného bývania

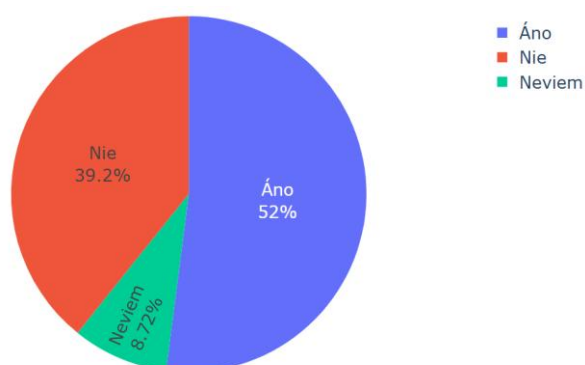
N = 359

4.13 Sebahodnotenie bytovej situácie

Sebahodnotenie bytovej situácie - bezdomovectvo

V prieskume sme sa respondentov pýtali, či sa považujú za človeka bez domova, resp. za človeka v bytovej núdzi. Vyše polovica odpovedajúcich (52 %) uviedla, že sa považuje za človeka bez domova. Naopak, 39,2 % opýtaných odpovedalo, že sa za človeka bez domova nepovažuje. Menšia časť respondentov (8,7 %) uviedla, že nevie posúdiť svoju situáciu.

Graf 15: Považujete sa za človeka bez domova?

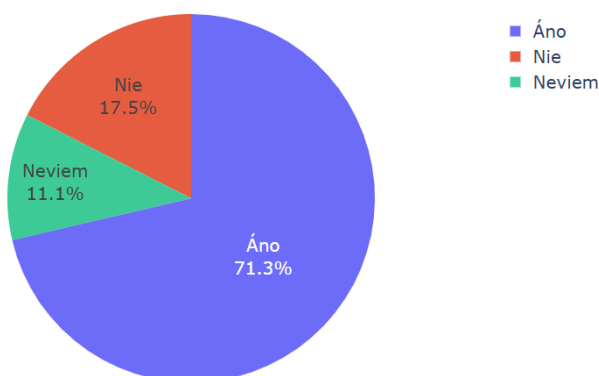

N = 344

Sebahodnotenie bytovej situácie – bytová núdza

Tých respondentov, ktorí na predošlú otázku odpovedali záporne, sme sa pýtali, či sa považujú za človeka v bytovej núdzi. Väčšina odpovedajúcich (71,3 %) uviedla, že sa považuje za človeka v bytovej núdzi. Naopak menšia časť odpovedajúcich (17,5 %) uviedla, že sa za osobu v bytovej núdzi nepovažuje. Zvyšná časť opýtaných (11,1 %) na túto otázku nevedela odpovedať.

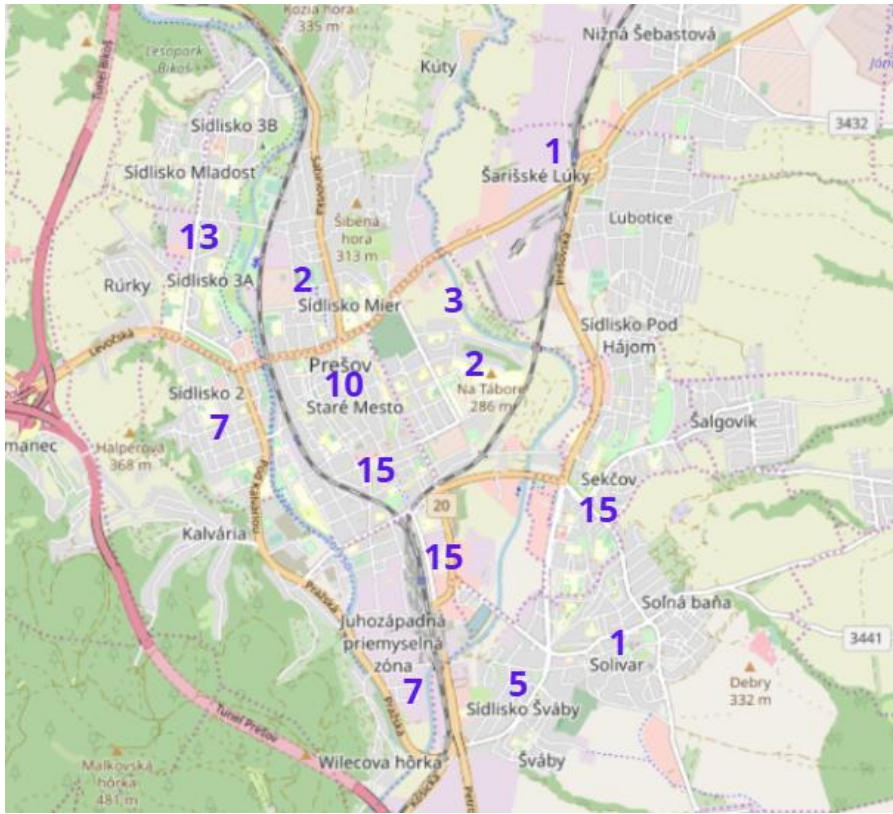
Graf 16: Považujete sa za človeka v bytovej núdzi?

N=171

4.12 Lokality sčítania v teréne

V rámci sčítania v teréne anketári zapisovali do dotazníka, kde spozorovali človeka bez domova. V nasledujúcej mape je možné vidieť počty osôb, ktoré boli sčítané v jednotlivých lokalitách. Je však potrebné brať do úvahy, že uvedené počty sú viazané na konkrétny deň sčítania v teréne, a teda sa môžu meniť v závislosti od dňa či ročného obdobia.

5. Vybrané skupiny sčítaných osôb a ich porovnanie

V tejto kapitole prezentujeme podrobnejšiu analýzu vybraných skupín respondentov zapojených do prieskumu, ako aj ich vzájomné porovnanie na základe sociodemografických, zdravotných a ďalších charakteristík. Cieľom je identifikovať špecifické znaky a rozdiely medzi jednotlivými skupinami osôb v situácii bezdomovectva a prispieť k hlbšiemu pochopeniu ich situácie.

Ako aj pri iných výskumoch v oblasti bezdomovectva, niektoré skúmané podskupiny sú zastúpené nižším počtom respondentov. Z tohto dôvodu majú zistenia prezentované v tejto kapitole deskriptívny a exploratívny charakter. Výsledky preto nie je možné interpretovať ako štatisticky generalizovateľné na celú populáciu osôb bez domova. Napriek obmedzeniam vyplývajúcim z veľkosti niektorých podskupín však môžu identifikované zistenia prispieť k lepšiemu pochopeniu jednotlivých skupín a poskytnúť podklad pre strategické plánovanie sociálnych služieb, bývania a ďalších konkrétnych opatrení pre jednotlivé cieľové skupiny.

Podkapitola 5.1 sa zameriava na porovnanie mužov a žien z hľadiska vybraných charakteristík. V podkapitole 5.2 uvádzame detailnejší opis jednotlivých kategórií podľa typológie ETHOS Light, a taktiež ich porovnanie. Podkapitola 5.3 opisuje vybrané zraniteľné skupiny, ktoré si vzhľadom na svoje životné okolnosti a zraniteľnosť vyžadujú osobitnú pozornosť a podkapitola 5.4 je venovaná porovnaniu vekových skupín so zameraním na identifikáciu najvýraznejších rozdielov medzi nimi.

5.1 Porovnanie mužov a žien

V tejto kapitole uvádzame porovnanie vybraných charakteristík mužov a žien sčítaných počas prieskumu. V úvode je možné vidieť základný bodový popis oboch skupín. Následne sú v tabuľke č. 3 uvedené tie odpovede, kde boli zaznamenané najväčšie rozdiely medzi mužmi a ženami, a na konci podkapitoly sa nachádza zhrnutie.

Ženy

- Počet: 135
- Najmladšia respondentka: 19
- Najstaršia respondentka: 77
- Priemerný vek: 40 rokov
- 45,9 % v bytovej situácii ETHOS Light 3
- 30,4 % v bytovej situácii ETHOS Light 5
- 77 % bolo u lekára v priebehu posledných 2 rokov a 11,1 % bolo dávnejšie ako v priebehu posledných 2 rokov
- 45,9 % nikdy nemalo stabilné bývanie
- 63,7 % už nemá stabilné bývanie 5 a viac rokov
- 34,8 % žijú samé, 25,9 % s partnerom a deťmi. 16,3 % sú osamelé matky.
- 46,7 % sa cíti zdravotne celkom v poriadku, 34,1 % má nejaké dlhodobé fyzické ochorenie. 20,7 % máva dlhodobé psychické ťažkosti.
- 19,3 % sa nemá na koho spoľahnúť v prípade núdze.
- Najčastejšie individuálne príčiny bezdomovectva: 53,3 % Rodinné problémy, 50,4 % finančné dôvody, 23,0 % ukončenie nájmu.

Muži

- Počet: 224
- Najmladší respondent: 18
- Najstarší respondent: 84
- Priemerný vek: 45
- 29,9 % nikdy nemalo stabilné bývanie
- 60,7 % je v situácii bezdomovectva viac ako 5 rokov
- 84,8 % je v situácii bezdomovectva viac ako 1 rok
- 60,3 % žijú sami
- 40,6 % sa zdravotne cítia v poriadku, 31,7 % má dlhodobé fyzické ochorenie, 24,1 % máva dlhodobé psychické ťažkosti
- 26,3 % sa nemá na koho spoľahnúť v prípade núdze
- Najčastejšie individuálne príčiny bezdomovectva: Rodinné problémy: 54%, finančné dôvody 46,9 %, vystahovanie, ukončenie nájmu: 22,8 %

Tabuľka 3: Porovnanie mužov a žien

	Muži	Ženy
Prepávanie bez prístrešia (ETHOS Light 1)	17,4 %	6,7 %
Prepávanie v nocľahárni (ETHOS Light 2)	18,3 %	8,1 %
Dočasné ubytovanie pre ľudí bez domova (ETHOS Light 3)	33,9 %	45,9 %
Nikdy nemal/a stabilné bývanie	29,9 %	45,9 %

Žije sám/sama	60,3 %	34,8 %
Osamelý rodič	1,3 %	16,3 %
Navštívil/a lekára za posledné 2 roky	64,7 %	77,0 %
Domáce násilie ako príčina bezdomovectva	4,0 %	17,0 %
Zdravotné problémy ako príčina bezdomovectva	19,2 %	5,9 %
Nemajú sa na koho spoľahnúť v prípade núdze	26,3 %	19,3 %

Zhrnutie: Z uvedeného vyplýva, že bezdomovectvo žien je prevažne skryté. Ženy vo väčšej miere využívajú dočasné ubytovanie a je u nich častejšie, že nikdy nemali stabilné bývanie alebo sú osamelé rodičky. U mužov je bezdomovectvo viac viditeľné. Častejšie prespávajú na ulici alebo v nocľahárňach a častejšie žijú sami. Dáta zo sčítania tiež ukazujú, že ženy častejšie uvádzajú domáce násilie ako príčinu bezdomovectva, kým muži častejšie poukazujú na zdravotné problémy a menej často navštevujú lekára.

5.2 Porovnanie skupín ETHOS Light

V nasledujúcich podkapitolách sa venujeme porovnaniu skupín ETHOS Light. Z dôvodu malého počtu respondentov neuvádzame štatistiky ku skupine ETHOS Light 4. Základné charakteristiky jednotlivých kategórií bezdomovectva sú najprv opísané zvlášť a následne uvádzame tabuľku zobrazujúcu najväčšie rozdiely medzi týmito skupinami. Pri každej skupine, ako aj v každom riadku Tabuľky č. 4 sú zahrnutí iba tí respondenti, ktorí na danú otázku odpovedali, alebo bola odpoveď zaznamenaná od partnera – respondenta.

ETHOS Light 1 – ľudia bez prístrešia

Počet respondentov: 51

- Najmladší respondent: 19 rokov
- Najstarší respondent: 83 rokov
- Priemerný vek: 45 rokov
- 81,3 % muži a 18,7 % ženy
- 77 % žijú sami, 11,8 % žijú s partnerom/kou a deťmi
- 43,8 % sa nemá na koho sa obrátiť v prípade núdze
- 25,0 % nikdy nemalo stabilné bývanie
- 72,9 % má aspoň jeden zdravotný problém. 35,4 % má dlhodobé psychické ťažkosti.

- 50,0 % nemá vlastné bývanie už viac ako 5 rokov. 86,4 % je v tejto situácii dlhšie ako 1 rok.
- Najčastejšie individuálne príčiny bezdomovectva: rodinné problémy (62,5 %). Druhým najčastejším finančné problémy (54,2 %). 29,2 % uviedlo aj zdravotné dôvody. 25 % uviedlo vystaňovanie, ukončenie nájmu. 14,6 % uviedlo domáce násilie. 10,4 % - prepustenie/odchod z inštitúcie
- Vzdelanie: 39,6 % stredná odborná škola bez maturity, 31,3 % druhý stupeň základnej školy. 14,6 % prvý stupeň základnej školy. 12,5 % stredná škola s maturitou.

ETHOS Light 2 – osoby v nocľahárňach

Počet respondentov: 54

- Najmladší respondent: 21 rokov
- Najstarší respondent: 67 rokov
- Priemerný vek: 45 rokov
- 78,8 % sú muži a 21,2 % sú ženy
- 75,9 % žijú sami
- 32,7 % sa nemá na koho obrátiť v prípade núdze.
- 23,5 % nemalo nikdy stabilné bývanie
- 59,6 % nemá stabilné bývanie viac ako 5 rokov, 87,2 % sú v tejto situácii viac ako 1 rok
- 38,5 % sa zdravotne cíti celkom v poriadku. 34,6 % má dlhodobé fyzické ochorenie a 26,9 % má dlhodobé psychické ťažkosti. 17,3 % má zranenie alebo bolesti, ktoré im sťažujú fungovanie
- 38 % navštívilo všeobecného lekára dávnejšie ako za posledné 2 roky
- Najčastejšie uvádzané individuálne príčiny vzniku bezdomovectva boli rodinné problémy (50 %), finančné dôvody (36,5 %), prepustenie/odchod z inštitúcie (23,1 %), zdravotné problémy (20,4 %)

ETHOS Light 3 – ľudia v dočasnóm ubytovaní pre ľudí bez domova

Počet respondentov: 143

- Najmladší respondent: 19 rokov
- Najstarší respondent: 84 rokov
- Priemerný vek: 43,6
- 55,1 % z nich sú muži a 44,9 % sú ženy
- 55,9 % žijete sám/sama, 21 % žije s partnerom a deťmi
- 55,1 % sa v prípade núdze vie spoľahnúť na sociálneho pracovníka. 45,7 % sa vie spoľahnúť na príbuzných

- 25,5 % nikdy nemalo stabilné bývanie
- 61,7 % nemajú stabilné bývanie už viac ako 5 rokov, 91,0 % sú v tejto situácii viac ako 1 rok
- Zdravotný stav: 39,1 % má dlhodobé fyzické ochorenie. 26,8 % má dlhodobé psychické ťažkosti
- 82,6 % navštívilo lekára za posledné 2 roky
- Individuálne príčiny bezdomovectva: 65 % rodinné problémy, 44,2 % finančné dôvody, a 29 % vystaňovanie/ukončenie nájmu.

ETHOS Light 5 – osoby v neštandardnom bývaní

Počet respondentov v tejto skupine: 112

- Najmladší respondent: 19 rokov
- Najstarší respondent: 64 rokov
- Priemerný vek: 38 rokov
- 53,9 % muži, 46,1 % ženy
- Najčastejšie žijú s partnerom/kou a deťmi (45,5 %), alebo v preplnených/viacgeneračných domácnostiach.
- Najčastejšie im vedia pomôcť príbuzní (52,8 %), sociálny pracovník (29,2 %). 21,3 % sa však nemá na koho obrátiť v prípade núdze.
- 56,3 % nikdy nemalo stabilné bývanie
- 85,7 % nemajú stabilné bývanie už viac ako 5 rokov, 95,2 % sú v tejto situácii viac ako 1 rok
- 40,4 % má aspoň jeden zdravotný problém.
- Väčšina žije v neistom konvenčnom bývaní (74,1%), kde bývajú buď v preplnenej domácnosti, alebo bez nájomnej zmluvy, a teda hrozí, že o toto bývanie môžu veľmi jednoducho prísť. Ďalšia podskupina býva v chatke či neformálnom prístreší (24,1 %). Zvyšní respondenti prespávali buď v karavane/prívese alebo na otázku nevedeli odpovedať. Neformálne prístrešia sa však pravdepodobne nachádzali v okolitých dedinách alebo mimo mesta, pretože takýchto stavieb bol v Prešove identifikovaný iba veľmi nízky počet.
- Najčastejšie príčiny bezdomovectva: Finančné dôvody: 52,8%, Rodinné problémy: 31,5 %

ETHOS Light 6 – ľudia bývajúci dočasne u známych z dôvodu absencie vlastného bývania

Počet respondentov v tejto skupine: 36

- Najmladší respondent: 19 rokov
- Najstarší respondent: 65 rokov
- Priemerný vek: 36 rokov
- 66,7 % sú muži, 33,3 % ženy
- Najčastejšie žijú s partnerom a deťmi (50,0 %)
- 92,3 % sa nachádza v situácii bezdomovectva dlhšie ako 1 rok, 65,4 % nemá vlastné stabilné bývanie viac ako 5 rokov.
- 63,0 % nikdy nemalo stabilné bývanie
- Najčastejšie im vedia pomôcť príbuzní (48,1 %), priatelia (44,4 %), alebo sociálny pracovník (29,6 %)
- Zdravotný stav tejto skupiny je pomerne dobrý. 59,3 % nemá žiadne vážne zdravotné problémy a ku lekárovi chodia taktiež pomerne často – 80,8 % bolo u všeobecného lekára za posledné 2 roky.
- Najčastejšie príčiny bezdomovectva: Finančné dôvody: 63 %, Rodinné problémy: 36,1 %, alebo prepustenie/odchod z inštitúcie (25,9 %)

Porovnanie skupín ETHOS Light

V tabuľke č. 4 sú uvedené rozdiely medzi skupinami ETHOS Light. V tabuľke sa nachádzajú tie možnosti, kde vznikol najväčší rozdiel medzi odpoveďami jednotlivých skupín. Skupinu ETHOS Light 4 neuvádzame z dôvodu výrazne nízkeho počtu respondentov. Počty respondentov v jednotlivých skupinách sú uvedené v druhom riadku tabuľky.

Tabuľka 4: Porovnanie skupín ETHOS Light (v %)

	EL 1 - bez prístrešia	EL 2 - Nocľaháreň	EL 3 - Útulky	EL 5 - Neštandardné bývanie	EL 6 - U známych
Počet ľudí v skupine	51	54	143	112	36
Žije sám/sama	76,5	75,9	55,9	10,0	20,6
Považuje sa za človeka bez domova	86,7	43,8	51,9	43,0	42,3
Žije s partnerom a deťmi	11,8	7,4	21,0	46,4	50,0
Nikdy nemali stabilné bývanie	25,0	23,5	25,5	56,3	63,0
Naposledy navštívili lekára v priebehu posl. 2 rokov	48,9	62,0	82,6	65,5	80,8
Viac ako 5 rokov nemajú stabilné bývanie	50,0	59,6	61,7	85,7	65,4

Dlhodobé psychické zdravotné problémy	35,4	26,9	26,8	7,9	22,2
Príčiny - Finančné dôvody	54,2	36,5	44,2	52,8	63,0
Príčiny - Zdravotné problémy vrátane závislostí	29,2	21,2	10,9	4,5	22,2
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie - SŠ s maturitou	12,5	28,8	14,5	5,6	22,2
Trvalý pobyt v Prešove	50,0	53,8	56,5	73,0	59,3
Vek 25-29 rokov	8,0	13,5	14,7	16,5	30,3
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie 1. stupeň ZŠ	14,6	3,8	7,2	25,8	7,4
Má aspoň 1 zdravotný problém	72,9	61,5	63,0	40,4	40,7
Príčiny - Prepustenie/odchod z inštitúcie	10,4	23,1	24,6	4,5	25,9
Posledná návšteva lekára pred viac ako 2 rokmi	31,1	26,0	11,6	18,4	11,5
Príčiny - Vystahovanie, ukončenie nájmu	25,0	13,5	29,0	22,5	11,1
Vie čítať a písať po slovensky	80,9	96,2	96,4	89,9	96,3
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie - SOŠ bez maturity	39,6	42,3	43,5	27,0	37,0
Obdobie bez stabilného bývania: 1-2 roky	18,2	4,3	14,3	1,2	7,7
Vek 18-24 rokov	6,0	13,5	16,8	20,2	21,2
Príčiny - Domáce násilie	14,6	7,7	13,0	1,1	7,4
Obdobie bez stabilného bývania: 2-5 rokov	18,2	23,4	15,0	8,3	19,2
Vek 65+ rokov	6,0	1,9	12,6	0,0	3,0
Osamelý rodič	0,0	5,6	11,2	4,5	2,9

Zhrnutie:

Výsledky porovnania ukazujú výrazné rozdiely medzi jednotlivými skupinami ETHOS Light. Najhoršia situácia je u ľudí bez prístrešia (EL1), ktorí žijú prevažne sami, majú najhorší zdravotný stav a najslabší kontakt so službami zdravotnej starostlivosti, pričom väčšina sa aj identifikuje ako človek bez domova. Skupina ľudí v nocľahárňach (EL2) je v podobnej situácii z hľadiska osamelosti, no má o niečo lepší prístup k zdravotnej starostlivosti, avšak, stále má vysoký výskyt zdravotných problémov.

Naopak, osoby v skupinách EL5 a EL6 (neštandardné bývanie a dočasné bývanie u známych) menej často žijú sami, majú viac zachované sociálne väzby a svoju situáciu menej vnímajú ako bezdomovectvo, čo poukazuje na jeho skrytý charakter. Zdravotný stav majú o niečo lepší, čo však pravdepodobné súvisí aj s nižším vekovým priemerom týchto skupín.

Výrazné rozdiely sú v sociálnych vzťahoch. Kým ľudia bez prístrešia a v nocľahárňach žijú prevažne sami, v menej extrémnych formách bezdomovectva prevládajú domácnosti s partnermi a deťmi, prípadne známymi. Tomu zodpovedá aj forma pomoci - v dočasnom bývaní pre ľudí bez domova (EL3) zohrávajú kľúčovú rolu sociálni pracovníci, zatiaľ čo v EL5 a EL6 sú hlavnou oporou príbuzní/známi. Najviac ľudí bez akejkoľvek pomoci je medzi osobami bez prístrešia.

Zaujímavosťou je, že práve v „skrytejších“ formách (EL5 a EL6) je najvyšší podiel ľudí, ktorí nikdy nemali stabilné bývanie, a zároveň tam bytová núdza často trvá dlhodobo. To ukazuje na dlhodobú nestabilitu a taktiež riziko vzniku generačnej chudoby.

Odlíšnosti sa ukazujú aj v individuálnych príčinách bezdomovectva. Pri extrémnejších formách (EL1, čiastočne EL2 a EL3) dominujú rodinné problémy, zatiaľ čo pri skrytých formách (EL5 a EL6) sú výraznejšie finančné dôvody. Prepustenie alebo odchod z inštitúcie zohráva väčšiu úlohu najmä u ľudí v nocľahárňach a dočasnom ubytovaní pre ľudí bez domova.

5.3 Charakteristiky vybraných zraniteľných skupín

V tejto podkapitole sa zameriavame na tri špecifické skupiny ľudí bez domova, ktoré si vzhľadom na svoje životné okolnosti vyžadujú osobitnú pozornosť – osoby prepustené z inštitucionálnej starostlivosti, osoby s dlhodobými psychickými ťažkosťami a deti žijúce v situácii bezdomovectva.

Pri prvých dvoch skupinách uvádzame ich základné sociodemografické charakteristiky, bytovú situáciu a vybrané aspekty zdravotného stavu a sociálneho zázemia, ktoré pomáhajú lepšie pochopiť faktory a okolnosti súvisiace s ich životnou situáciou.

V prípade detí prezentujeme ich počet podľa jednotlivých kategórií bezdomovectva podľa typológie ETHOS Light, ako aj vybrané zistenia o ich rodičoch. Tieto údaje sú dôležité pre komplexnejšie pochopenie medzigeneračného prenosu bytovej núdze a špecifik situácie rodín s deťmi žijúcich bez stabilného bývania.

Ľudia bez domova prepustení z inštitúcií

Počet respondentov v tejto skupine: 63

- Najmladší respondent: 18 rokov
- Najstarší respondent: 67 rokov
- Priemerný vek: 33 rokov
- 65,1 % sú muži, 34,9 % ženy
- 73 % z nich žijú sami, 11,1 % s partnerom a deťmi
- Najčastejšie žijú v podmienkach ETHOS Light 3 (54 %), následne v ETHOS Light 2 (19 %), a ETHOS Light 6 (11,1 %).
- K lekárovi chodia pomerne často, až 77,8 % boli v priebehu posledných 2 rokov.
- Okrem prepustenia inštitúcie uviedli ako príčiny bezdomovectva aj rodinné (52,4 %) a finančné problémy (36,5 %)

Zhrnutie: Skupina ľudí bez domova prepustených z inštitúcií (n = 63) je relatívne mladá (priemerný vek 33 rokov), prevažujú medzi nimi muži a väčšina žije osamelo v dočasných alebo neistých formách bývania (domovy na polceste, útulky, nocľahárne alebo u známych). Okrem samotného prepustenia zohrávajú významnú úlohu aj rodinné a finančné problémy, čo poukazuje na kumuláciu rizikových faktorov. Vysoký podiel kontaktu so zdravotníckym systémom však naznačuje priestor pre včasnú intervenciu a relatívnu ochotu riešiť zdravotné problémy, čo môže byť dôležitým vstupným bodom pre ďalšiu podporu.

Ludia, ktorí majú dlhodobé psychické ťažkosti

Počet: 82

- Najmladší: 19 rokov
- Najstarší: 72 rokov
- Priemerný vek: 47 rokov
- 65,9 % z nich sú muži
- 65,9 % žijú sami.
- 45,1 % z nich býva v ETHOS Light 3 - v dočasnom ubytovaní
- 20,7 % je v ETHOS Light 1 - bez prístrešia
- 30,5 % nemalo nikdy stabilné bývanie
- 59,76 % nemá stabilné bývanie viac ako 5 rokov
- 84,15 % nemajú stabilné bývanie viac ako rok
- 43,9 % má okrem psychických ťažkostí aj fyzické zdravotné ťažkosti. 31,7 % má problémy so zubami.
- 24,4 % sa nemá na koho spoľahnúť v prípade núdze. 47,6 % sa spolieha na sociálneho pracovníka
- Najčastejšími príčinami bezdomovectva u tejto skupiny boli rodinné problémy (65,9 %), finančné dôvody (47,6 %), a zdravotné problémy (32,9 %)

Zhrnutie: Skupina ľudí bez domova s dlhodobými psychickými ťažkosťami (n = 82) je vekovo rôznorodá (priemer 47 rokov), s prevahou mužov, pričom mnohí žijú dlhodobo bez stabilného bývania, a takmer tretina nemala stabilné bývanie nikdy. Vyznačuje sa kumuláciou znevýhodnení - osamelosťou, súbehom psychických a fyzických problémov a slabým sociálnym zázemím, pričom najbežnejšou oporou sú sociálni pracovníci. Hlavné príčiny bezdomovectva (rodinné, finančné a zdravotné) poukazujú na potrebu integrovaných riešení v oblasti bývania, zdravotnej a sociálnej podpory.

Deti

Počas sčítania bol zisťovaný počet detí, ktoré žijú v bezdomovectve a bytovej núdzi spolu s ich rodičmi. Deti však počas prieskumu neboli oslovené priamo, ale boli sčítané ako súčasť domácnosti spolu s respondentom-rodičom a okrem počtu neboli zisťované žiadne ďalšie údaje.

V nasledujúcej tabuľke sa nachádza počet detí po odstránení duplicit. Duplicity boli odstránené pomocou anonymného identifikátora, ktorý bol vytvorený pre každého respondenta, a taktiež pre každého partnera, ktorý býva spolu s respondentom a deťmi. Na základe týchto kódov boli vytvorené dvojice partnerov, a nahlásený počet detí bol ponechaný iba pri jednom z nich.

Tabuľka 5: Počet detí v jednotlivých kategóriách ETHOS Light

Typ bývania	Počet detí	Percento z celkového počtu detí
ETHOS Light 1	5	1,9 %
ETHOS Light 2	8	3,0 %
ETHOS Light 3	58	21,7 %
ETHOS Light 5	162	60,7 %
ETHOS Light 6	34	12,7 %
Spolu	267	100 %

Zistenia o deťoch bez domova/v bytovej núdzi a ich rodičoch

- Najväčší podiel sčítaných detí sa nachádza v neštandardnom bývaní (ETHOS Light 5)
- 63,7 % rodičov už nemá svoje vlastné bývanie viac ako 5 rokov.
- Minimálne 59,9 % (160 detí) sú druhá generácia žijúca v podmienkach bezdomovectva (ich rodičia nikdy nemali stabilné bývanie)
- 30,5 % rodičov má nejaké dlhodobé fyzické ochorenie, 12,2 % má dlhodobé psychické ťažkosti a 9,8 % má nejaké zranenie alebo bolesť, ktorá im sťažuje každodenné fungovanie

- Najčastejšie príčiny bezdomovectva u rodičov boli: finančné dôvody (43,9 %), rodinné problémy (43,9 %), a vystaňovanie/ukončenie nájmu (25,6 %)

Zhrnutie:

Najviac detí vyrastá v neštandardnom bývaní a pre veľkú časť z nich je to dlhodobá realita -väčšina rodičov nemá vlastné bývanie už viac ako 5 rokov. Pre mnohé z týchto detí (160) ide o generačný problém, keďže vyrastajú v rodinách, kde rodičia nikdy nemali stabilný domov. Situáciu navyše zhoršujú zdravotné problémy rodičov a taktiež finančné a rodinné problémy ako príčiny straty stabilného bývania.

5.4 Porovnanie vekových skupín

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené hlavné rozdiely medzi jednotlivými vekovými skupinami.

Tabuľka 6: Porovnanie vekových skupín

	18-24 r.	25-29 r.	30-49 r.	50-64 r.	65+ r.
	59	53	121	102	22
Žije sám/sama	51,8	26,4	41,7	68,6	86,4
Považujete sa za človeka bez domova? Áno	29,1	57,7	54,2	55,3	76,2
Dlhodobé fyzické ochorenie	11,9	9,4	28,9	57,8	50,0
ETHOS Light 3	39,0	37,7	34,7	34,3	81,8
Mali ste niekedy stabilné bývanie? Áno	44,6	50,0	61,7	78,4	86,4
Žiadne vážne zdravotné problémy	57,6	71,7	43,0	21,6	36,4
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie - SOŠ bez maturity	27,6	30,2	37,2	44,1	63,6
Príčiny bezdomovectva - Prepustenie/odchod z inštitúcie	40,7	17,0	18,2	5,9	9,1
S kým tu teraz žijete? S partnerom a deťmi	23,2	34,0	24,2	10,8	4,5
5 a viac rokov nemajú vlastné stabilné bývanie	60,8	55,1	61,9	75,5	81,8
Príčiny bezdomovectva - Finančné dôvody	33,9	50,9	57,0	47,1	36,4
Príčiny bezdomovectva - Zdravotné problémy	6,8	7,5	15,7	17,6	27,3
Dlhodobé psychické ťažkosti	13,6	11,3	25,6	30,4	27,3
Muž	54,2	60,4	59,5	68,6	72,7
Dlhšie ako 1 rok v situácii bezdomovectva	78,0	86,8	82,6	88,2	95,5

Zhrnutie: S rastúcim vekom sa u ľudí bez domova zvyšuje výskyt osamelosti, ako aj výskyt fyzických a psychických zdravotných problémov. Najčastejšie však mali skúsenosť so stabilným bývaním počas života. Mladšie vekové skupiny častejšie uvádzajú ako príčinu bezdomovectva odchod z inštitúcie a častejšie žijú s partnerom či rodinou, zatiaľ čo v strednom veku dominujú najmä finančné dôvody. Naprieč všetkými skupinami je vysoký podiel dlhodobého bezdomovectva, čo poukazuje na potrebu riešení diferencovaných pre jednotlivé vekové skupiny.

6. Navrhované riešenia

Zistenia zo sčítania ľudí bez domova ukazujú, že bezdomovectvo a bytová núdza v Prešove komplexný problém s viacerými rôznymi podobami a formami. Zasahuje minimálne 801 ľudí a zahŕňa skupiny s odlišnými potrebami - od akútnej krízy až po dlhodobú, menej viditeľnú bytovú núdzu v rodinách. Preto si vyžaduje diferencované prístupy a riešenia, ktoré zohľadňujú konkrétnu situáciu každej skupiny. Na základe získaných dát preto navrhujeme nasledovné riešenia:

1. Zvyšovať **dostupnosť sociálneho nájomného bývania**, aby ľudia v bytovej núdzi mali možnosť získať bývanie. Pre zraniteľné domácnosti je potrebné dopĺňať bývanie o podporné služby, aby si ľudia bývanie vedeli dlhodobo udržať.
2. Podporovať projekty ako **Housing First** určené na pomoc najzraniteľnejším ľuďom v bytovej núdzi s cieľom ukončovania bezdomovectva aj tejto skupiny, vrátane využitia komerčných bytov.
3. Podporovať **komunitné a terénne služby u zabývaných domácností**, s cieľom predchádzať strate bývania a prepadu do bezdomovectva.
4. V prípade **preplnených domácností** rozvojom sociálneho nájomného bývania umožňovať rodinám a jednotlivcom samostatné bývanie.
5. **Zmapovať existujúce služby** v meste pre ľudí bez domova, ľudí v bytovej núdzi a domácnosti ohrozené stratou bývania, vyhodnotiť ich vo vzťahu k výsledkom sčítania ľudí bez domova a ďalších výskumov, identifikovať chýbajúce služby a medzery v systéme podpory a na základe týchto zistení navrhnúť rozvoj **komplexného integrovaného systému**, ktorý bude smerovať k prevencii a ukončovaniu bezdomovectva prostredníctvom dostupného a **dlhodobého** stabilného bývania a podpory v bývaní.
6. V rámci politiky bývania podporovať **rozvoj dostupného (nájomného) bývania** pre široké skupiny obyvateľov mesta s ohľadom na ich vek, potreby a zraniteľnosť
7. Podporovať **vzdelávacie aktivity a pracovné začleňovanie** pre rôzne vekové skupiny v podmienkach bezdomovectva za účelom zlepšovania možností uplatnenia sa na trhu práce a stabilizácie bývania.
8. Zlepšovanie prístupnosti **zdravotnej starostlivosti** pre ľudí bez domova.
9. Podporovať **materiálnu pomoc spolu so sociálnym poradenstvom** pre skupiny žijúce úplne bez prístrešia.
10. Podporovať komunikáciu so sociálnymi, zdravotnými službami a zariadeniami pre výkon trestu, prípadne ďalšími inštitúciami, za účelom

tvorby systému na **pomoc ľuďom vychádzajúcim z inštitúcií**, a prevencie ich bezdomovectva

11. Pravidelné **monitorovanie a mapovanie situácie** v rámci všetkých skupín ľudí bez domova a v bytovej núdzi. Podporovať výskumné aktivity v rámci bezdomovectva a bytovej núdze v Prešove, ktoré pomôžu overiť efektivitu riešení pre jednotlivé cieľové skupiny a budú slúžiť ako podklad pre ďalší rozvoj pomoci, a taktiež pomôžu rozšíriť povedomie o problematike medzi mladšou generáciou.
12. Podporovať **osvetu verejnosti** v problematike bezdomovectva, za účelom zmierňovania stigmatizácie a podpory integrácie ľudí zo zraniteľných skupín.

Záver

Európske sčítanie ľudí bez domova 2025 v Prešove bolo historicky prvou komplexnou, celomestskou a metodicky koordinovanou iniciatívou zameranou na zmapovanie rozsahu a charakteristík bezdomovectva v meste. Realizovalo sa v rámci druhého ročníka medzinárodného projektu *European Homelessness Counts*, ktorého cieľom bolo okrem mapovania taktiež vytvoriť a otestovať spoločnú, porovnateľnú metodiku naprieč rôznymi európskymi mestami. Do druhého ročníka projektu sa okrem Prešova zapojilo ďalších 34 európskych miest.

Metodika bola pripravená Katolíckou univerzitou v Leuvene a Mesto Prešov sa spolu s výskumným partnerom - Nadáciou DEDO - rozhodlo využiť tzv. Comprehensive module, v rámci ktorého boli do sčítania zahrnuté rôzne kategórie bezdomovectva a bytovej núdze podľa typológie ETHOS Light.

Zber dát prebiehal v rámci týždňa 6.-10.10.2025 prostredníctvom papierových a elektronických dotazníkov v teréne aj v sociálnych službách. Celkovo sa zapojilo 12 organizácií tvoriacich jadro systému podpory v meste, vrátane útulkov, nocľahárne, komunitných centier a poradenských služieb. Zber dát prebiehal v dvoch častiach - v teréne - Street Count (počas dňa aj noci 10. októbra 2025) a v službách pre ľudí bez domova (Service-based Count) počas celého týždňa. Do sčítania v teréne bolo zapojených viac ako 70 vyškolených dobrovoľníkov, prevažne odborníkov a študentov relevantných odborov. Na zabránenie duplicitného započítania boli použité anonymné jedinečné identifikátory.

Celkovo bolo sčítaných 801 ľudí, z toho 267 detí. Tento počet predstavuje dolnú hranicu počtu ľudí bez domova a v bytovej núdzi v Prešove, zachytených v danom časovom období v rámci služieb a terénu.

Výsledky poukazujú na potrebu systematických riešení, ako je rozšírenie cenovo dostupného nájomného bývania, podpora modelu Housing First, posilnenie prevencie straty bývania (najmä pri finančných problémoch), rozšírenie terénnej sociálnej práce, a pravidelné monitorovanie situácie.

EURÓPSKE SČÍTANIE ĽUDÍ BEZ DOMOVA PREŠOV 2025

